

Onderzoek Jaarverantwoording Jeugd

Eindrapport

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Directie Jeugd

58986 – Openbaar

12 oktober 2018

Onderzoek Jaarverantwoording Jeugd

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Maarten Adelmeijer
Dirk-Jan Schoneveld
Melanie Knieriem
Bas Peeters

12 oktober 2018

Inzicht in beleid

Inhoudsopgave

1. Bestuurlijke samenvatting 5
   - 1.1 Jaarverantwoording Jeugd in context 5
   - 1.2 Schematisch overzicht informatiestromen 6
   - 1.3 Gebruik van de informatie 6
   - 1.4 Schrapsessie 2018 7
   - 1.5 Administratieve lasten Jaarverantwoording Jeugd 7
   - *1.6 Aanbevelingen* 8
   - 1.7 Schematisch overzicht aanbevelingen naar informatiestroom 9
2. Inleiding 10
   - 2.1 Aanleiding onderzoek 10
   - 2.2 Onderzoeksvragen 11
   - 2.3 Scope van het onderzoek 12
   - 2.4 Opzet onderzoek 13
   - 2.5 Leeswijzer 13
3. Uitkomsten aanbieders 14
   - 3.1 Uitkomsten enquête 14
   - 3.2 Uitkomsten casestudies 25
4. Uitkomsten gesprekken gegevensvragers 28
   - 4.1 Diverse gebruikers van gegevens 28
   - 4.2 Gebruik door Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd 28
   - 4.3 Gebruik door Centraal Bureau voor de Statistiek 29
   - 4.4 Gebruik door het CIBG 30
5. Uitkomsten gesprekken gemeenten 31
6. Analyse 33
   - 6.1 Administratieve lasten Jaarverantwoording Jeugd 33
   - 6.2 Administratieve lasten in een breder kader 35
   - 6.3 Overlap tussen Jaarverantwoording Jeugd en andere verantwoordingsstromen 36
   - 6.4 Kwaliteit aangeleverde gegevens 37
   - 6.5 Snelheid van beschikbaarheid van de data 38
   - 6.6 Perspectief van gegevensvragers en maatschappelijke verantwoording 38
7. Conclusies 40
   - 7.1 Inhoud en inrichting van de Jaarverantwoording Jeugd 40
   - 7.2 Administratieve lasten 40
   - 7.3 Gebruik van informatie en overlap met andere informatie 41
   - 7.4 Nut en noodzaak Jaarverantwoording Jeugd 41
   - 7.5 Beantwoording onderzoeksvragen 43
8. Aanbevelingen en voorgestelde acties 45
   - *8.1* Aanbevelingen die leiden tot minder administratieve lasten 45
   - 8.2 Aanbevelingen die tot betere informatie en daarmee betere maatschappelijke verantwoording en toezicht leiden 46

8.3 Verbreding naar andere zorgaanbieders 48
8.4 Schematisch overzicht aanbevelingen naar informatiestroom 49
Bijlage 1. Bronnenlijst documentenonderzoek 51
Bijlage 2. Gesprekspartners in het onderzoek 52

1. Bestuurlijke samenvatting

In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Directie Jeugd heeft Berenschot onderzoek gedaan naar de Jaarverantwoording Jeugd. Hierbij is gekeken naar de werking van de Jaarverantwoording Jeugd[1] en de administratieve lasten die hiermee gepaard gaan. Om dit te onderzoeken heeft Berenschot een enquête gehouden onder jeugdhulpaanbieders en zijn interviews gehouden met gegevensvragers, gemeenten, brancheverenigingen en franchiseorganisaties. Tot slot zijn er vier casestudies uitgevoerd bij jeugdhulpaanbieders en zijn er rondetafelgesprekken (één met Verenging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Jeugdzorg Nederland en VWS; één met Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en VWS) gevoerd om mogelijke oplossingsrichtingen verder uit te werken en te toetsen. Administratieve lasten met andere oorzaken dan de Jaarverantwoording Jeugd maakten geen deel uit van de onderzoeksvragen en het onderzoek.

1.1 Jaarverantwoording Jeugd in context

Jaarverantwoording is een wettelijke plicht volgens de Jeugdwet. De Jaarverantwoording heeft twee hoofddoelen:

- Transparantie over en verantwoording van de inzet van publiek geld aan de maatschappij.
- Borging van de kwaliteit van de jeugdhulp.

Het doel van het toegankelijk maken van verantwoordingsinformatie is het bevorderen van de transparantie van de jeugdhulp, zowel horizontaal (afnemers van zorg, interne toezichthouders) als verticaal (verantwoordelijke overheden). Landelijk vergelijkbare informatie in het jaardocument levert samen met de beleidsinformatie een landelijk beeld op van de sector. Het jaardocument moet ook leiden tot vermindering van de administratieve lasten bij jeugdhulpaanbieders omdat verantwoordingsvragen geharmoniseerd zijn in één verantwoordingsdocument. Daarnaast is het jaardocument een belangrijke informatiebron omtrent de kwaliteit van de jeugdhulp.

De ambitie van het Ministerie van VWS is om, samen met het veld, de vermijdbare regeldruk te schrappen en de bureaucratie in de zorg terug te dringen.

Zorginstellingen, jeugdhulpaanbieders en Veilig Thuis-instellingen leggen door middel van de Jaarverantwoording Jeugd ieder jaar verantwoording af (https://www.Jaarverantwoordingzorg.nl). De verantwoording voor deze drie groepen verschilt enigszins. Voor jeugdhulpaanbieders, die onderwerp zijn van dit onderzoek, geldt dat de Jaarverantwoording bestaat uit twee onderdelen: het aanleveren van verantwoordingsgegevens en een jaarrekening (met een accountantsverklaring).

De hoeveelheid gevraagde gegevens verschilt tussen jeugdhulpaanbieders. Kleine jeugdhulpaanbieders kunnen in aanmerking komen voor de vereenvoudigde Jaarverantwoording. Daarnaast hoeft ook niet iedereen verantwoording af te leggen. Solistisch werkende jeugdhulpverleners vallen niet onder de verantwoordingsplicht.

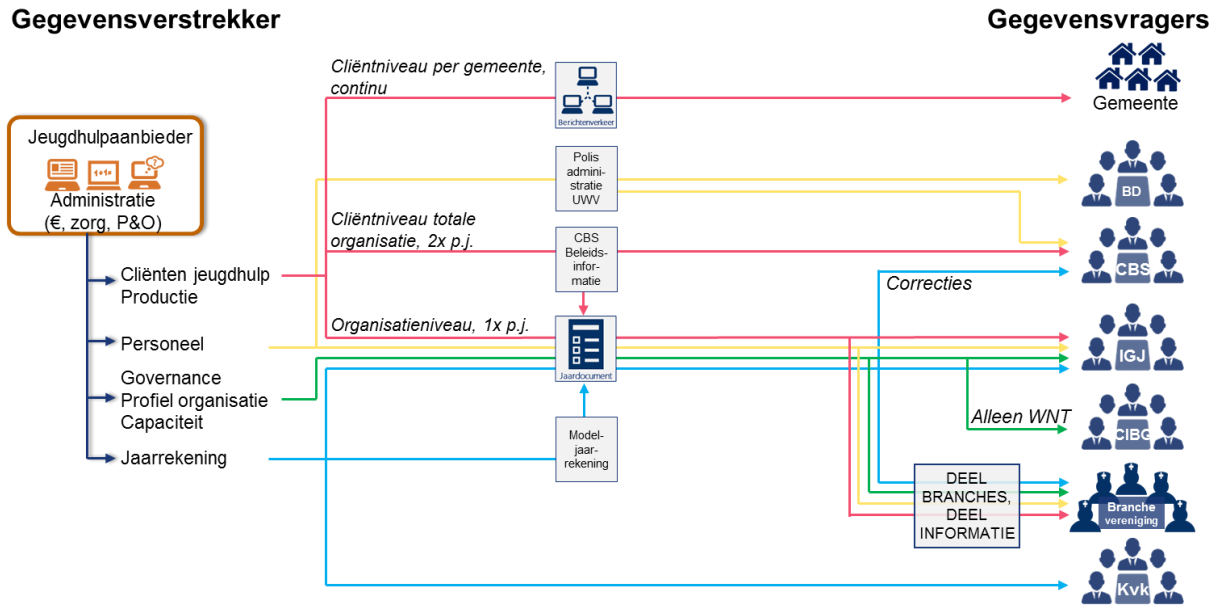
Om de verantwoording te stroomlijnen en te faciliteren, is vanaf 2002 een geharmoniseerde uitvraag ontwikkeld in combinatie met een digitaal aanleverportaal, DigiMV genaamd. Via het DigiMV-portaal leveren verantwoordingsplichtigen de gevraagde gegevens aan. De verantwoordingsgegevens worden vervolgens gepubliceerd en zijn openbaar. Verschillende (overheids)instanties die gegevens uitvragen via de Jaarverantwoording Jeugd putten vervolgens uit deze informatie voor de uitvoering van hun werkzaamheden.

[1] De Jaarverantwoording Jeugd is hele verantwoording (jaarverslaggeving, DigiMV). Het jaardocument is het document door middel waarvan de Jaarverantwoording wordt uitgevraagd.

Daarnaast gebruiken andere instanties deze (openbare) informatie. Voorbeelden van zulke gegevensgebruikers zijn cliëntenraden, financiële instellingen en zorgverzekeraars, maar ook bureaus die op basis van de openbare formatie, zoals de Jaarverantwoording, analyses maken en profielen van zorgaanbieders opstellen. Deze profielen worden opgesteld in opdracht van bijvoorbeeld gemeenten. De Jaarverantwoording Jeugd is dus onderdeel van de bredere Jaarverantwoording Zorg en Jeugd. Hierdoor kunnen combinatie-instellingen die naast zorg ook jeugdhulp bieden zich via één portaal en één vragenlijst verantwoorden.

1.2 Schematisch overzicht informatiestromen

In onderstaande figuur is gevisualiseerd welke verantwoordingsinformatie die via de Jaarverantwoording Jeugd wordt uitgevraagd, ook door andere gegevensvragers wordt uitgevraagd. Daarbij is gekeken naar belangrijke gegevensvragers waar jeugdhulpaanbieders mee te maken hebben die informatie uitvragen die overlap heeft met informatie met de Jaarverantwoording: gemeenten, de Belastingdienst, het CBS, IGJ, het CIBG, brancheorganisaties en de Kamer van Koophandel (KvK).

Figuur 1. Overzicht overlap verantwoordingsinformatie Jaarverantwoording Jeugd en andere informatiestromen.

In dit schema is te zien dat in de Jaarverantwoording informatie aan aanbieders wordt gevraagd rondom zeven thema's: 'cliënten', 'productie', 'personeel', 'governance', 'profiel organisatie', 'capaciteit' en 'jaarrekening'.

De gegevensvragers staan rechts in beeld. Met betrekking tot de Jaarverantwoording is dat met name IGJ, die alle informatie gebruikt om tot risicoprofielen van aanbieders te komen. CBS corrigeert de financiële data op basis van eigen onderzoek in jaarrekeningen en gebruikt met betrekking tot personele informatie data uit de polisadministratie van UWV en niet de informatie uit de Jaarverantwoording. Gemeente, belastingdienst, brancheverenigingen en KvK ontvangen hun informatie uit andere bronnen.

Bovenstaand figuur wordt nader toegelicht in 6.3.

1.3 Gebruik van de informatie

Het is belangrijk om aanbieders die informatie leveren te doordringen van het belang van die informatie. Als nut en noodzaak bekend zijn, dan is de verwachting dat het voor hen tevens acceptabeler wordt om de informatie te verschaffen.

CBS gebruikt informatie over cliënten en productie en informatie uit de jaarrekening om landelijke trends weer te geven en informatie op gemeente niveau te aggregeren op basis waarvan landelijk (door VWS, brancheorganisaties enz.), regionaal en lokaal beleid gemaakt wordt. De beleidsinformatie die het CBS beschikbaar stelt wordt hergebruikt door gemeenten, bijvoorbeeld via https://www.waarstaatjegemeente.nl. Deze site is samengesteld door de VNG op basis van CBS-statistieken.

IGJ heeft een cruciale taak in de bewaking van de kwaliteit van de zorg. Voor IGJ is het niet mogelijk en voor aanbieders is het niet wenselijk als IGJ in dat verband jaarlijks bij alle aanbieders langs moet gaan. IGJ stelt daarom risicoprofielen op, op basis waarvan inspecties worden gepland. Informatie over cliënten, productie, personeel, organisatieprofiel, capaciteit en financiën is input voor die risicoprofielen. Daarnaast vraagt IGJ aanvullend rechtstreeks een set risico-indicatoren uit.

1.4 Schrapsessie 2018

Dit rapport is gebaseerd op de Jaarverantwoording 2017. Inmiddels is er in het kader van het programma 'Ontregel de Zorg' afgelopen zomer een aantal schrapsessies geweest. Tijdens deze schrapsessies is kritisch gekeken naar de gegevens die via het jaardocument worden uitgevraagd en wat daar eventueel geschrapt of vereenvoudigd kon worden, en waar vragen nog verduidelijkt konden worden. In totaal zijn er ongeveer 250 vragen geschrapt en zijn paragrafen, zoals de personeelsparagraaf, aangepast, met als doel de kwaliteit van de hier ingevulde gegevens te verhogen. Ten tijde van het onderzoek onder gegevensverstrekkers waren deze schrapsessies nog niet geweest.

1.5 Administratieve lasten Jaarverantwoording Jeugd

Op basis van het uitgevoerde onderzoek constateren wij het volgende over de administratieve lasten van de Jaarverantwoording Jeugd:

- Voor grote aanbieders geldt over het algemeen dat de Jaarverantwoording Jeugd feitelijk geen grote administratieve last is en ook niet als dusdanig ervaren wordt. Zij hebben hun administratie ingericht op de Jaarverantwoording. Deze aanbieders hebben veelal meer moeite met de administratieve lasten die hun oorzaak vinden in de relatie met gemeenten die verschillend uitvragen.

- Voor kleine aanbieders, die de vereenvoudigde verantwoording invullen, is de Jaarverantwoording Jeugd wel degelijk een administratieve last. Zowel qua feitelijke als ervaren administratieve lasten. Zij hebben veelal geen administratie die hierop is ingericht. In de enquête is niet nagegaan hoeveel van de deelnemers de enquête pas voor het eerst invulden en mogelijk mede door onervarenheid de last als hoog ervaren. Met name IGJ geeft echter aan dat zeker ook van kleine aanbieders informatie noodzakelijk is voor inzicht in risicoprofielen.

- Jaarlijks wordt in schrapsessies nagegaan welke vragen geschrapt of verbeterd kunnen worden. Voor specifieke groepen verantwoordingsplichtigen zijn er desondanks knelpunten, die overigens niet altijd oplosbaar zijn:

    - Voor kleine aanbieders geldt dat door ontwikkeling van casuïstiek onduidelijkheid is ontstaan over de verantwoordingsplicht van solistisch opererende aanbieders (bijvoorbeeld werkend in een maatschap op basis van een groepscontract maar individueel werkend met een kind of met incidentele inzet van een zzp'er) en over de noodzaak om zich jaarlijks af te melden. Tevens geven zij aan dat soms niet duidelijk is of/hoe het toegestaan is via de hoofdaannemer of franchisegever te verantwoorden en of daarmee aan de verantwoordingsplicht wordt voldaan.

- Organisaties die naast jeugdhulp ook andere, mogelijk commerciële, dienstverlening aanbieden, worden verplicht om de volledige jaarrekening openbaar te maken en in het format voor jeugdaanbieders te verantwoorden. Dat vinden zij niet wenselijk. Dit geldt specifiek voor agrarische bedrijven die ook zorg leveren en binnen één rechtsvorm werken.

- Voor onderaannemers geldt dat zij deels dubbele informatie voor de Jaarverantwoording Jeugd moeten aanleveren. Zowel zelf als via de hoofdaannemer.

- Bij kleine aanbieders bestond onvrede over de verplichting om WNT-vragen te beantwoorden als de totale omzet van de organisatie niet boven de WNT-norm ligt (waardoor bij deze instellingen de WNT-norm niet van toepassing is). Deze gegevens worden echter met ingang van verslagjaar 2017 niet meer uitgevraagd via de Jaarverantwoording.

- Voor grotere aanbieders kost de verplichting om informatie over ingehuurd personeel te leveren veel inspanning omdat de administratie hierop niet is ingericht. Naar aanleiding van de schrapsessie in 2018 is het aantal vragen hierop inmiddels teruggebracht.

- Voor combinatie-instellingen is de vraag om de beddencapaciteit uit te splitsen naar financieringsstromen moeilijk te beantwoorden omdat hier in de praktijk geen strikte scheiding in zit. Naar aanleiding van de schrapsessie in 2018 is het invullen op dit punt inmiddels vereenvoudigd.

- Terwijl de Jaarverantwoording ooit is gestart om te komen tot één uitvraag voor verantwoording, zijn er in praktijk meerdere informatie-uitvragen (ten dele vanuit dezelfde gegevensvragers). Zo vraagt het CBS twee keer per jaar beleidsinformatie uit en heeft de IGJ naast de Jaarverantwoording ook een jaarlijkse uitvraag met risico-indicatoren. Daarnaast zijn er sinds de decentralisaties veel informatiestromen richting gemeenten bij gekomen waarin veel overlappende informatie wordt uitgevraagd, maar dan op gemeenteniveau per aanbieder.

- Aanbieders zijn over het algemeen tevreden over de wijze waarop de Jaarverantwoording ingediend moet worden via DigiMV; de gebruikersvriendelijkheid is redelijk goed. Wel zijn er diverse signalen dat de servicegerichtheid van de beheerder van de Jaarverantwoording, het CIBG, niet positief wordt ervaren. Ook vinden kleine aanbieders de financiële lasten voor het verkrijgen van toegang tot DigiMV relatief hoog (de kosten voor eHerkenning).

- CBS maakt geen gebruik van de via de Jaarverantwoording ontvangen personele informatie omdat deze onvoldoende betrouwbaar is en maakt in plaats daarvan gebruik van informatie uit de polisadministratie van UWV. CBS pleegt op basis van eigen onderzoek in jaarrekeningen voorts veelvuldig aanpassingen in de financiële informatie. Het betreft soms grote en soms kleine aanpassingen, waarbij het ook kan gaan om cijfers die bij handmatige invoer niet op de juiste plek zijn ingevuld. Deze aangepaste informatie gebruikt CBS voor de publicatie op landelijk en gemeentelijk niveau. CBS kan deze informatie niet op instellingsniveau beschikbaar stellen aan bijvoorbeeld IGJ, vanwege restrictieve bepalingen in de wet op de CBS.

1.6 Aanbevelingen

1.6.1 Aanbevelingen die leiden tot minder administratieve lasten

1. *Efficiënter verzamelen personeelsinformatie door gebruik UWV-polisadministratie.*
2. *Meer informatie vooraf invullen.*
3. *Duidelijkheid over definitie van solistische werkende jeugdhulpverlener.*
4. *Duidelijke afspraken met branche- en franchiseorganisaties over combineren eigen uitvragen met de Jaarverantwoording.*

5. *Onderzoek de mogelijkheden om op termijn het berichtenverkeer te gebruiken als input voor de productieverantwoording en beleidsinformatie om zo een verbinding te maken met de informatie die Jeugdhulpaanbieders aanleveren bij gemeenten.*

1.6.2 Aanbevelingen die tot betere informatie en daarmee betere maatschappelijke verantwoording en toezicht leiden

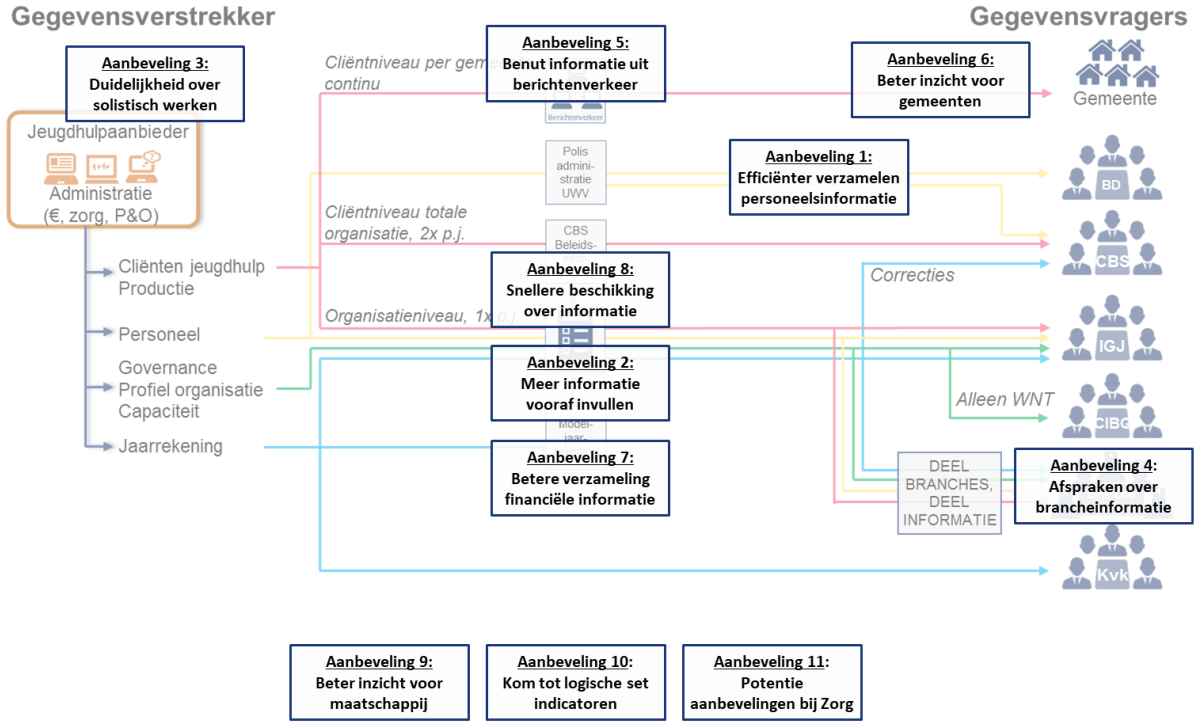
6. *Beter en meer inzicht bij gemeenten over reeds beschikbare informatie.*
7. *Kwaliteitsverbetering verzamelen financiële informatie.*
8. *Onderzoek de mogelijkheden voor het sneller beschikbaar komen van beleidsinformatie per instelling voor IGJ.*
9. *Beter en meer inzicht realiseren in de gegevens die aangeleverd zijn voor de maatschappij.*
10. *Kom tot één logische set van risico-indicatoren en kpi's.*

1.6.3 Verbreding naar andere zorgaanbieders

11. *Onderzoek voor elk van de aanbevelingen of deze ook door te voeren zijn in de Jaarverantwoording Zorg.*

1.7 Schematisch overzicht aanbevelingen naar informatiestroom

In het volgende overzicht hebben we de aanbevelingen gerelateerd aan informatiestromen. Drie aanbevelingen hebben niet specifiek een relatie tot één van de informatiestromen. Deze zijn onder de figuur geplaatst.

Figuur 2. Aanbevelingen gerelateerd aan informatiestromen

2. Inleiding

2.1 Aanleiding onderzoek

Aanbieders van zorg en jeugdhulp verantwoorden zich jaarlijks over de prestaties die zij geleverd hebben met publiek geld. Zij verantwoorden zich naar specifieke instanties, zoals overheden, inspecties, de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), maar ook naar de maatschappij als geheel.

Een van die vormen waarop verantwoording plaatsvindt is via de Jaarverantwoording Zorg en Jeugd van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De Jaarverantwoording heeft twee hoofddoelen: transparantie over en verantwoording van de inzet van publiek geld aan de maatschappij en borging van de kwaliteit van de zorg.

Het doel van het toegankelijk maken van verantwoordingsinformatie is het bevorderen van de transparantie van de jeugdhulp, zowel horizontaal (afnemers van zorg, interne toezichthouders) als verticaal (verantwoordelijke overheden). Landelijk vergelijkbare informatie in het jaardocument levert samen met de beleidsinformatie een landelijk beeld op van de sector. Het jaardocument moet ook leiden tot vermindering van de administratieve lasten bij jeugdhulpaanbieders omdat verantwoordingsvragen geharmoniseerd is in één verantwoordingsdocument. Daarnaast is het jaardocument is een belangrijke informatiebron omtrent de kwaliteit van de jeugdhulp

De verantwoording voor Zorg en Jeugd verschilt enigszins. Voor jeugdhulpaanbieders, die onderwerp zijn van dit onderzoek, geldt dat de Jaarverantwoording bestaat uit twee onderdelen: het aanleveren van verantwoordingsgegevens en een jaarrekening (met een accountantsverklaring). Jeugdhulpaanbieders dienen jaarlijks voor 1 juni de verantwoording digitaal in te dienen over het voorliggende jaar.

De hoeveelheid gevraagde gegevens verschilt tussen jeugdhulpaanbieders. Kleine jeugdhulpaanbieders kunnen in aanmerking komen voor vereenvoudigde Jaarverantwoording. Daarnaast hoeft ook niet iedereen verantwoording af te leggen. Solistisch werkende jeugdhulpverleners vallen niet onder de verantwoordingsplicht. Tot slot leveren veel zorginstellingen ook jeugdhulp. Deze combinatie-instellingen leveren één Jaarverantwoording aan. Daarnaast geldt dat hulpverleners (bijvoorbeeld psychologen) met een kleine groepspraktijk vaak geen WTZi-toelating hebben. Zij hoeven daarom voor de Zvw geen Jaarverantwoording te doen, maar wel voor de jeugdhulp geleverd vanuit de Jeugdwet.

Om de verantwoording te stroomlijnen en te faciliteren, is een geharmoniseerde uitvraag ontwikkeld in combinatie met een digitaal (beveiligd) aanleverportaal, DigiMV genaamd. Het doel hiervan was de uitvraag te uniformeren en administratieve lasten te verminderen (vóór de Jaarverantwoording vroeg elke gegevensvrager zijn eigen items uit). Dit is ooit geïnitieerd vanuit de gedachte dat verantwoordingsplichtige jeugdhulpaanbieders daarmee één verantwoordingsportaal hebben (volgens het principe één keer indienen, meermaals gebruiken).

Via het DigiMV-portaal leveren verantwoordingsplichtigen nu de gevraagde gegevens aan. De verantwoordingsgegevens worden vervolgens gepubliceerd (in het najaar) en zijn openbaar. Verschillende (overheids)instanties putten uit deze informatie voor de uitvoering van hun werkzaamheden. Daarnaast gebruiken tal van andere instanties deze (openbare) informatie. Voorbeelden van zulke gegevensgebruikers zijn cliëntenraden, financiële instellingen en zorgverzekeraars, maar ook bureaus die op basis van de openbare formatie, zoals de Jaarverantwoording, analyses maken en profielen van zorgaanbieders opstellen. Deze profielen worden opgesteld in opdracht van bijvoorbeeld gemeenten.

In 2017 is er een kwaliteitsslag gemaakt met een gestroomlijnd en enigszins afgeslankte Jaarverantwoording Jeugd als resultaat. Dit is echter geen eindstation. Er zijn vanuit jeugdhulpaanbieders nog steeds klachten over de hoogte van de administratieve lasten. Daarnaast wenst VWS ook een meer fundamentele discussie over de positie van de Jaarverantwoording Jeugd in een gedecentraliseerd stelsel. Immers, ook gemeenten vragen allerlei informatie uit aan jeugdhulpaanbieders. Doordat jeugdhulpaanbieders sinds de decentralisatie veelal meer contract- en verantwoordingsafspraken hebben met gemeenten dan dat zij voor 2015 hadden met provincies en zorgkantoren, zijn hier de administratieve lasten toegenomen.

In dit onderzoek is gekeken naar de werking van de Jaarverantwoording Jeugd in het gedecentraliseerde stelsel. Wat zijn nut en noodzaak? En waar is de Jaarverantwoording Jeugd meer een administratieve last dan een nuttig instrument? Welke verbeteringen kunnen en moeten doorgevoerd worden, opdat de administratieve lasten verder afnemen en het nut toeneemt? Hoe kan het draagvlak bij invullers vergroot worden?

De ambitie van het Ministerie van VWS is om, samen met het veld, de vermijdbare regeldruk te schrappen en de bureaucratie in de zorg terug te dringen.

2.2 Onderzoeksvragen

Het onderzoek heeft zich op de volgende drie thema's gericht, waarbij per thema een aantal onderzoeksvragen zijn gesteld.

Administratieve lasten

Hoofdvraag: hoe zijn de administratieve lasten verder te beperken?

1. Wat maakt dat er administratieve lasten worden ervaren door invullers? En wat houden de administratieve lasten in? Waar ligt de druk voor invullers?
2. Op welke manier kunnen de administratieve lasten voor invullers worden beperkt?
3. Wat zijn optimale manieren van uitvragen gelet op verschillende aanleverende organisaties? Hierbij tenminste speciale aandacht voor kleine jeugdhulpaanbieders, hoofdaannemer/onderaannemerconstructies en gecombineerde instellingen die meer dan alleen Jeugdhulp bieden.

Maatschappelijke verantwoording

Hoofdvraag: wat is nodig aan jaarlijkse verantwoordingsgegevens van jeugdhulpaanbieders naar de samenleving over de omgang met publieke middelen?

1. Welke partijen maken gebruik van de Jaarverantwoording Jeugd?
2. Welke items worden door welke partij uitgevraagd via de Jaarverantwoording Jeugd?
3. Welke knelpunten en dubbelingen zijn er voor invullers met andere verantwoordingsstromen de Jaarverantwoording Jeugd? Betrek hierbij in ieder geval de verantwoording van jeugdhulpaanbieders aan gemeenten.
4. Ervaren afnemers knelpunten bij het gebruik van de Jaarverantwoording Jeugd?
5. Hoe kan de Jaarverantwoording Jeugd als platform ingezet worden, gedragen door alle gebruikers (invullers en afnemers) van deze verantwoording?
6. Kan de Jaarverantwoording Jeugd geschikt gemaakt worden als hét verantwoordingsformat, zowel maatschappelijk/Rijk als naar gemeenten?

Toezicht op kwaliteit van geleverde zorg

Hoofdvraag: welke informatie hebben gemeenten en toezichthouders minimaal nodig om hun werk goed te kunnen doen?

1. Er zijn diverse informatiebronnen beschikbaar, zoals de CBS-beleidsinformatie, het berichtenverkeer en accountantsrapporten. Welke informatiebronnen zijn er nog meer en wat voor informatie zit daar dan in?
2. Hoe kunnen de gegevensvragers gebruikmaken van deze bronnen?
3. Wie wil wat dan nog weten?

De opbrengst van het onderzoek bestaat uit een eindrapport aan VWS dat antwoord geeft op deze onderzoeksvragen. Daarnaast bevat het rapport aanbevelingen om de Jaarverantwoording Jeugd verder te ontwikkelen en aanbevelingen voor welke partijen hiervoor de eerste acties moeten ondernemen.

2.3 Scope van het onderzoek

Bij het onderzoek was aandacht voor verschillende type aanbieders: zowel grote instellingen als kleine jeugdhulpaanbieders (zoals zorgboerderijen of gezinshuizen), hoofdaannemers als onderaannemers en ook verschillende type aanbieders (zoals jeugd- en opvoedhulp, jeugd-GGZ, gehandicaptenzorg, en jeugdbescherming en -reclassering).

Daarnaast was binnen het onderzoek ook aandacht voor andere betrokken partijen in de Jaarverantwoording (zoals het Ministerie van VWS, uitvoeringsorganisaties en brancheorganisaties). Ook is onderzocht op welke wijze gemeenten, die sinds de decentralisaties ook een verantwoordelijkheid hebben in de uitvoering van jeugdhulp, gebruik maken van de Jaarverantwoording en waar zij zelf aanvullend verantwoordingsinformatie opvragen.

Een beperking van dit onderzoek is dat het zich primair richt op de Jaarverantwoording Jeugd. Andere informatieverplichtingen waarmee aanbieders te maken hebben, zijn niet in dezelfde mate van diepgang onderzocht. Dit geldt enerzijds voor informatieverplichtingen richting gemeenten (zoals het berichtenverkeer). Anderzijds geldt dit voor verantwoording over andere type dienstverlening als zorg en onderwijs. Sommige jeugdhulpinstellingen leveren namelijk ook zorg en/of onderwijs. Deze combinatie-instellingen leveren één integrale Jaarverantwoording aan. In dit onderzoek is niet gekeken naar de inhoud van deze verantwoording van zorg en/of onderwijs. Wel duiden we wat de impact is van (wijzigingen in) de Jaarverantwoording Jeugd voor deze combinatie-instellingen.

2.4 Opzet onderzoek

Het volgende figuur geeft de gevolgde aanpak schematisch weer. Hierna worden de fases van het onderzoek kort en bondig toegelicht.

Figuur 3. Schematische weergave onderzoeksaanpak.

In fase 1 heeft de startbijeenkomst met de opdrachtgever plaatsgevonden. Daarnaast hebben wij de beschikbare documentatie over het onderwerp verzameld (zoals de rapportage De Puzzel Afmaken, oktober 2016). Zie bijlage 1 voor de bronnenlijst met bestudeerde documentatie.

In fase 2 zijn de verschillende informatiestromen in beeld gebracht waarmee jeugdhulpaanbieders te maken hebben. Daarnaast zijn de knelpunten die aanbieders hierbij ervaren in beeld gebracht. Hiervoor hebben interviews met de brancheverenigingen plaatsgevonden, is er een enquête afgenomen onder bijna tweehonderd jeugdhulpaanbieders en zijn er vier casestudies verricht onder jeugdhulpaanbieders.

In fase 3 zijn gesprekken gevoerd met de gegevensvragers. Er zijn interviews gevoerd met VWS, het CBS, de IGJ en het CIBG met als doel helder te krijgen welke informatie zij gebruiken uit de Jaarverantwoording en hoe zij aankijken tegen de werking van de Jaarverantwoording.

In fase 4 zijn de VNG en drie gemeenten geïnterviewd met als doel zicht te krijgen op welke informatie gemeenten gebruiken uit de Jaarverantwoording Jeugd en welke informatie daarbuiten wordt opgevraagd.

In fase 5 hebben wij meerdere ronde tafelbijeenkomsten georganiseerd waarin de oplossingsrichtingen zijn getoetst en nader uitgewerkt. De eerste bijeenkomst was vanuit het perspectief van de gegevensvragers in de Jaarverantwoording, waarbij naast VWS ook het CBS en de IGJ aanwezig waren. De tweede bijeenkomst was vanuit het perspectief van aanbieders en gemeenten, waarbij zowel brancheverenigingen als de VNG en gemeenten waren uitgenodigd. Hierna zijn de uitkomsten en oplossingsrichtingen getoetst in een brede bijeenkomst met de werkgroep Jaarverantwoording.

Tot slot is in fase 6 de verzamelde informatie geordend en is een concept eindrapport opgesteld. Het concept is besproken met de subwerkgroep voor jeugdspecifieke zaken en daarna is het eindrapport opgesteld.

2.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 bevat de uitkomsten van de enquête en de casestudies. In hoofdstuk 4 bevat de uitkomsten van de gesprekken met de gegevensvragers en hoofdstuk 5 de uitkomsten van de gesprekken met de gemeenten weergeven. In hoofdstuk 6 wordt de analyse van de verzamelde informatie weergegeven. Deze rapportage eindigt met onze belangrijkste conclusies in hoofdstuk 7 en aanbevelingen in hoofdstuk 8.

3. Uitkomsten aanbieders

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête en de casestudies weergegeven.

3.1 Uitkomsten enquête

De enquête is uitgezet tijdens de periode waarin aanbieders de Jaarverantwoording Jeugd over 2017 moesten indienen. Daarom is in de enquête, daar waar naar specifieke vraagclusters is gevraagd, de vragenlijst zoals deze in 2016 werd gehanteerd aangehouden (in 2017 is dat gewijzigd). In het volgende schema geven we een vertaalsleutel hiervoor.

Tabel 1. Vraagcluster 2016 en indeling in Jaarverantwoording 2017

Vraagclusters 2016	Plek in Jaarverantwoording 2017
Concerninformatie	Profiel van de organisatie
Hoofdentiteit/groepshoofd	Deels : governance (rechtsvorm) Deels : profiel van de organisatie (typering) Deels : opbrengsten en hoofdposten uit de jaarrekening (ratio's)
Profiel van de organisatie	Productie
Kerngegevens, product, personeel en opbrengsten	Deels : productie Deels : personeel
Personeelsinformatie	Personeel
Bestuur, toezicht en bedrijfsvoering	Governance
Beleid, inspanningen en prestaties	Deels : governance (klachten, vertrouwenspersoon) Deels : personeel (verloop, verzuim)
Hoofdposten uit de jaarrekening	Opbrengsten en hoofdposten uit de jaarrekening

3.1.1 Duiding respondenten

3.1.1.1 Respondenten per financieringsstroom

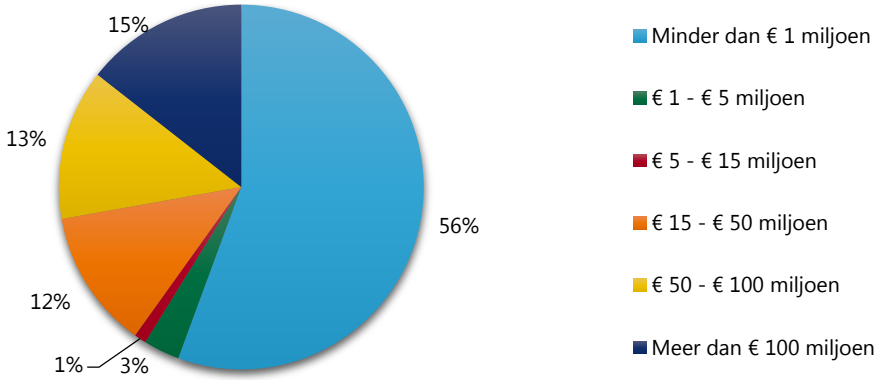
De enquête is ingevuld door 194 aanbieders die ten minste jeugdhulp bieden gefinancierd uit de Jeugdwet en waarvan een deel daarnaast ook zorgverlening vanuit een of meerdere andere financieringsstromen biedt. Daarmee heeft 15% van de jeugdhulpaanbieders met een actief DigiMV-account de enquête ingevuld.

Tabel 2. Respondenten per type financieringsstroom

Type aanbieder	Aantal
Jeugdwet totaal:	194
• Waarvan alleen Jeugdwet	88
• Jeugdwet + 1 aanvullende geldstroom	27
• Jeugdwet + 2 aanvullende geldstromen	20
• Jeugdwet + 3 aanvullende geldstromen	31
• Jeugdwet + 4 aanvullende geldstromen	28

3.1.1.2 Respondenten per omvangklasse

Het merendeel van de respondenten betreft kleinere aanbieders met een omzet van minder dan € 1 miljoen (zie ook Figuur 4).

Figuur 4. Omvang respondenten

3.1.1.3 Respondenten per type jeugdhulp

Van het totaal aantal respondenten biedt het grootste deel open jeugdhulp, gevolgd door j-GHZ, overig en j-GGZ. Van het totaal aantal respondenten hebben 44 respondenten aangegeven meer dan één type jeugdhulp te bieden, waarbij de combinaties jeugd-GHZ + jeugdhulp (niet gesloten) en 'jeugd-GGZ + jeugdhulp (niet gesloten) het meest voorkomen.

Tabel 3. Respondenten per type jeugdhulp

Type instelling	Aantal
Instelling die Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) aan kinderen tot 18 jaar verleent	42
Instelling die Gehandicaptenzorg (GHZ) aan kinderen tot 18 jaar verleent	59
Instelling die Forensische zorg aan kinderen tot 18 jaar verleent	4
Instelling die jeugdhulp (niet-gesloten) verleent	86
Instelling die gesloten jeugdhulp verleent	6
Instelling die Jeugdbescherming en Jeugdreclassering aan kinderen verleent.	5
Overig	44

3.1.1.4 Respondenten per type verantwoording

Wanneer we kijken naar de verantwoordingsvorm die de respondenten moeten invullen, zien we een beeld dat overeenkomt met de omvang van de organisaties, namelijk dat iets meer dan de helft de vereenvoudigde verantwoording invult. Hiermee is deze groep onevenredig vertegenwoordigd wanneer we naar de werkelijke verdeling kijken van aanbieders tussen volledig en vereenvoudigd verantwoorden. Daarom zullen we in de uitkomsten van de enquête telkens een uitsplitsing maken naar de antwoorden voor het deel dat de volledige verantwoording invult en het deel dat de vereenvoudigde verantwoording invult.

Tabel 4. Respondenten per type verantwoording

Type instelling	Aantal
Instellingen die de volledige verantwoording invullen	45%
Instellingen die de vereenvoudigde verantwoording invullen	55%

3.1.1.5 Geen onderscheid naar recente verantwoordingsplichtigen

In de enquête is niet nagegaan hoeveel van de deelnemers van de enquête pas voor het eerst invulden en mogelijk mede door onervarenheid de last als hoog ervaren.

3.1.1.6 Gebruik mogelijkheid doorleveren CBS-beleidsinformatie

Jeugdhulpaanbieders kunnen ervoor kiezen de ingediende CBS-beleidsinformatie ook te gebruiken voor de Jaarverantwoording en deze automatisch over te nemen in DigiMV. Dat heet doorlevering in jargon. De verdeling tussen wel en niet doorleveren van CBS-beleidsinformatie is als volgt:

Tabel 5. Gebruik van doorleveren CBS-beleidsinformatie

Type instelling	Volledig	Vereenvoudigd
Instellingen die *wél* gebruikmaken van doorlevering	70%	33%
Instellingen die *geen* gebruikmaken van doorlevering	30%	67%

3.1.1.7 Gebruik modeljaarrekening

Bij gebruik van de modeljaarrekening bestaat ook de mogelijkheid van het uploaden van de modeljaarrekening waardoor de financiële gegevens niet opnieuw ingevuld hoeven te worden. De verdeling tussen het wel en niet gebruik maken van de modeljaarrekening is als volgt:

Tabel 6. Gebruik van modeljaarrekening

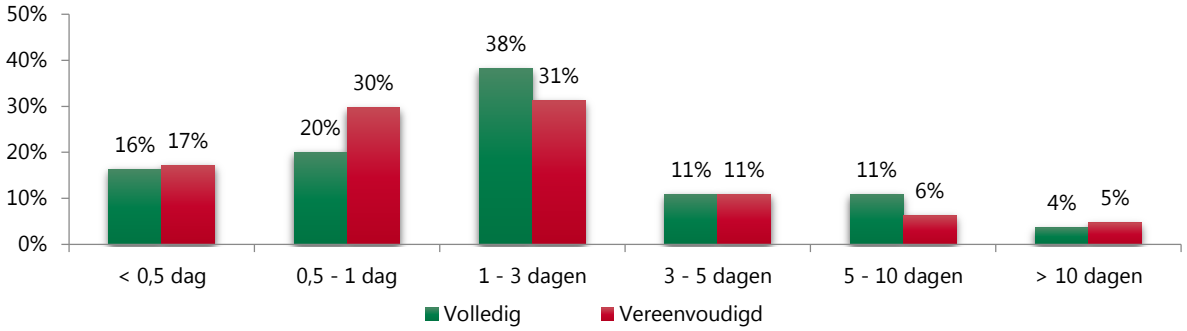
Type instelling	Volledig	Vereenvoudigd
Instellingen die *wél* gebruikmaken van de modeljaarrekening	77%	38%
Instellingen die *geen* gebruikmaken van de modeljaarrekening	23%	62%

3.1.2 Jaarverantwoording via DigiMV

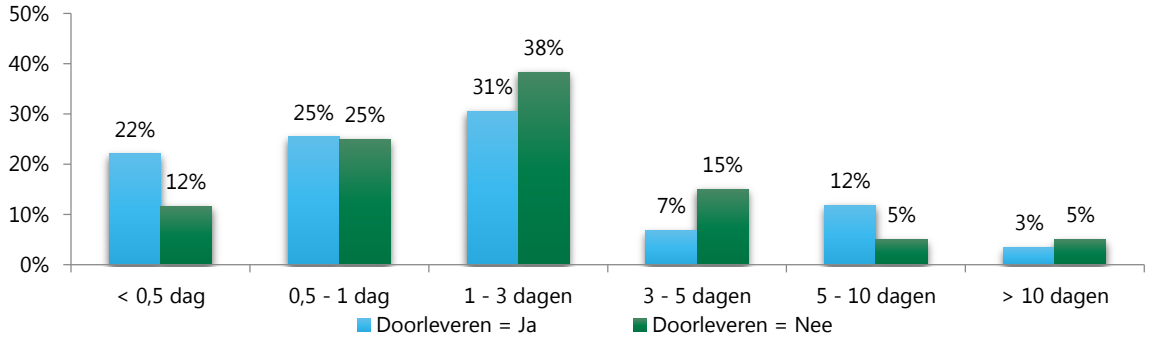
In de enquête hebben we diverse aspecten rondom de Jaarverantwoording Jeugd bevraagd. De uitkomsten hiervan zullen we in dit hoofdstuk nader duiden, waarbij we, waar zinvol, onderscheid maken tussen de verschillende type organisaties zoals hiervoor beschreven.

3.1.2.1 Kern- en prestatiegegevens: feitelijke tijdsbesteding

In de enquête is zowel gevraagd naar de feitelijke tijdsbesteding als naar de mate waarin aanbieders de invultijd acceptabel vinden voor het invullen van de kern- en prestatiegegevens in DigiMV. Wanneer we kijken naar de feitelijke tijdsbesteding zien we in Figuur 5 dat deze voor de vereenvoudigde verantwoording lager ligt dan voor de volledige verantwoording. Echter, het verschil is minder groot dan op basis van de omvang van de verantwoording verwacht zou mogen worden. Wanneer we (Figuur 6) de vergelijking maken tussen respondenten die wel en niet gebruikmaken van het doorleveren van de CBS-beleidsinformatie, zien we dat bij doorlevering de feitelijke invultijd lager ligt.

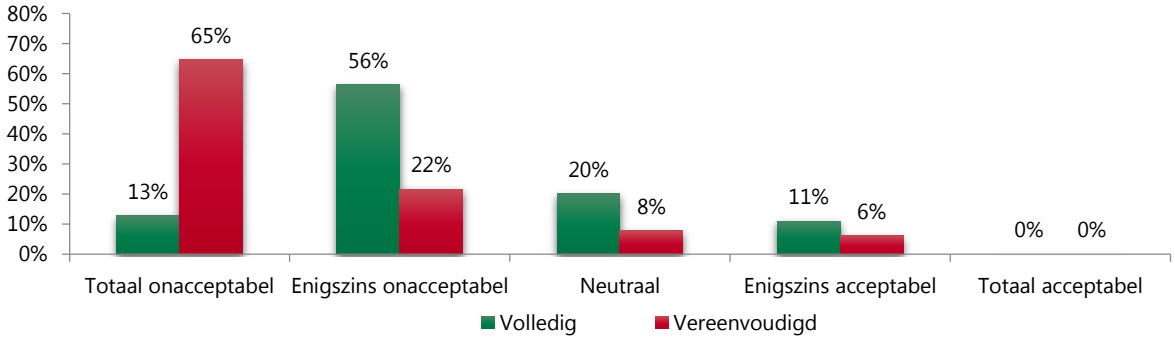
Figuur 5. Feitelijke tijdsbesteding invullen kern- en prestatiegegevens

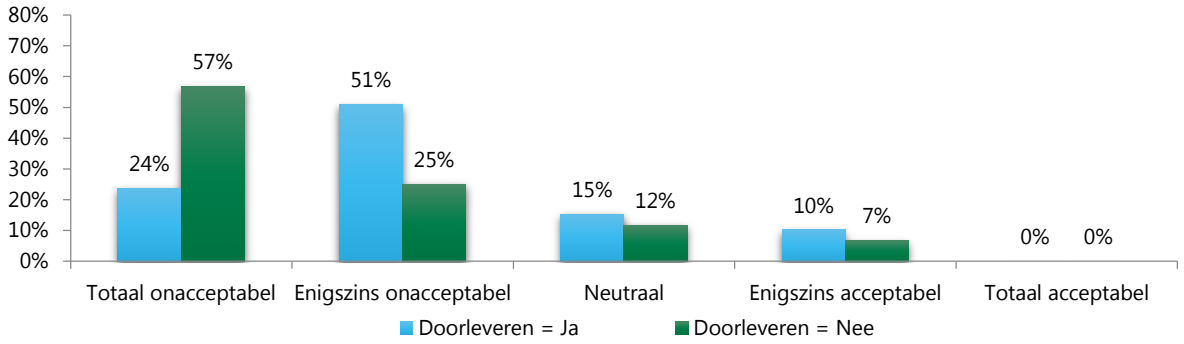
Figuur 6. Feitelijke tijdsbesteding invullen kern- en prestatiegegevens – wel/niet doorleveren CBS-beleidsinformatie

3.1.2.2 Kern- en prestatiegegevens: ervaren tijdsbelasting

Als we kijken in hoeverre men de tijdsbesteding die nodig is voor het invullen van de kern- en prestatiegegevens acceptabel vindt, valt op dat een overgrote meerderheid dit totaal onacceptabel tot enigszins onacceptabel vindt. Voor volledig verantwoording is dit 69% in totaal en vereenvoudigd verantwoording zelfs 87% (Figuur 7). Bij volledig verantwoordende aanbieders zien we daarmee meer acceptatie dan bij vereenvoudigd verantwoordende aanbieders. Wanneer we kijken naar aanbieders die wel en niet gebruik maken van het doorleveren van de CBS-beleidsinformatie, waarmee in praktijk de invullast beperkt moet worden, dan vinden zij die daar gebruik van maken dat de tijdsbesteding iets acceptabeler is (Figuur 8).

Figuur 7. Ervaring tijdsbesteding invullen kern- en prestatiegegevens

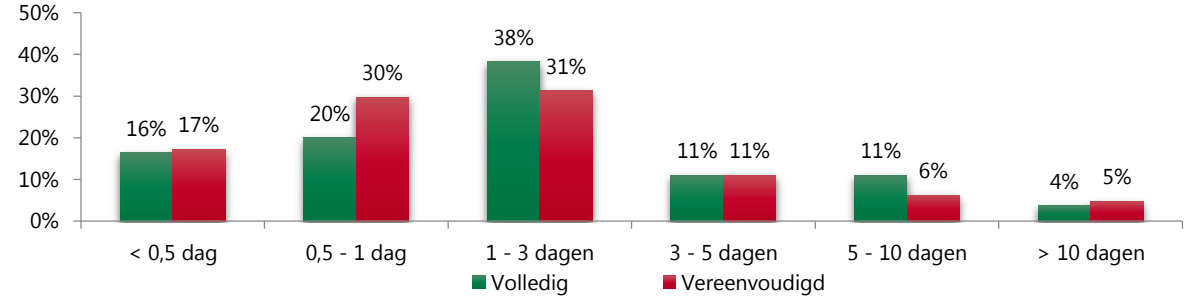
Figuur 8. Ervaren tijdsbesteding invullen kern- en prestatiegegevens – wel/niet doorleveren CBS-beleidsinformatie

3.1.2.3 Jaarrekening: feitelijke tijdsbesteding

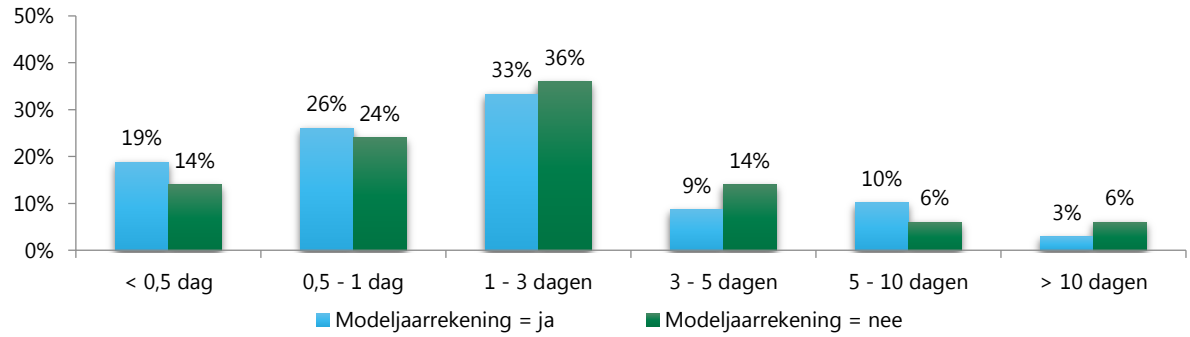
Het aanleveren van de (hoofdposten uit de) jaarrekening kan op twee manieren. De aanbieder vult de gegevens handmatig in, of de aanbieder gebruikt de modeljaarrekening die vervolgens kan worden geüpload in DigiMV (via de uploadtool).

Voor het aanleveren van de jaarrekening en het invullen van de DigiMV-vragen die hierover gaan, is een klein verschil tussen de respondenten die de volledige en de vereenvoudigde verantwoording moeten invullen. 47% van de aanbieders met een vereenvoudigde verantwoording kan dit binnen een dag aanleveren, bij de volledige verantwoording is dit 36% (Figuur 9). Bij het onderscheid tussen aanbieders die wel en niet gebruikmaken van de modeljaarrekening zien we dat het aanleveren van de modeljaarrekening (iets) minder tijd lijkt te kosten; dit verschil is echter niet heel groot (Figuur 10).

Een belangrijke noot bij deze uitkomsten is dat de tijdsbesteding in ons beeld niet meer dan één dag zou moeten zijn en bij gebruik van de modeljaarrekening nog minder. Het vermoeden bestaat dat een deel van de respondenten in de enquête deze vraag anders heeft geïnterpreteerd en mogelijk ook de tijd die het opstellen van de jaarrekening op zich kost heeft meegenomen in hun antwoord.

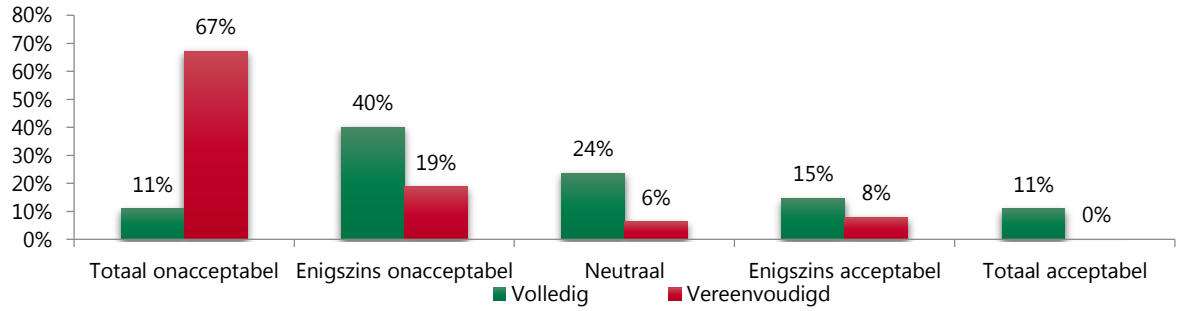
Figuur 9. Feitelijke tijdsbesteding aanleveren informatie jaarrekening

Figuur 10. Feitelijke tijdsbesteding wel/niet gebruik modeljaarrekening

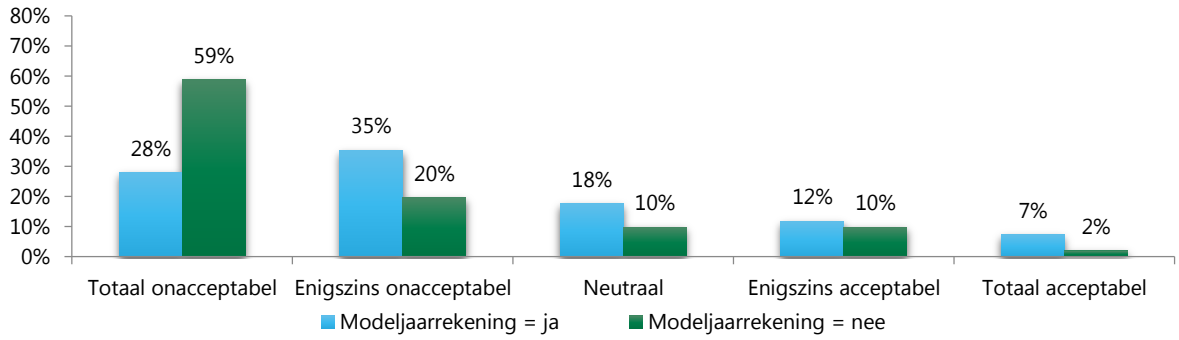
3.1.2.4 Jaarrekening: ervaren tijdsbesteding

Als we kijken naar de ervaren tijdsbesteding, zien we dat het merendeel van de respondenten deze totaal of enigszins onacceptabel vindt. Ook hier is er een duidelijk verschil in acceptatiegraad tussen respondenten die de volledige en die de vereenvoudigde verantwoording invullen (Figuur 11). Van deze laatste groep zijn de respondenten veel kritischer op de tijdsbesteding. Wanneer we kijken naar het onderscheid tussen respondenten die wel c.q. niet gebruikmaken van de modeljaarrekening valt op dat indien men wél gebruikmaakt van de jaarrekening men de tijdsbesteding acceptabeler vindt, wat in de lijn der verwachting ligt (Figuur 12).

Figuur 11. Ervaren tijdsbesteding aanleveren informatie jaarrekening

In deze grafiek is af te lezen dat met name aanbieders die een vereenvoudigde jaarrekening aanleveren de benodigde tijdsinvestering totaal onacceptabel vinden. We leiden hieruit af dat grote aanbieders, dat zijn dezelfde die een uitgebreide jaarrekening indienen, weinig moeite hebben met aanleveren omdat zij hun administratie hierop ingericht hebben. Kleine aanbieders, die een vereenvoudigde jaarrekening mogen indienen, hebben hun administratie er niet op ingericht en vinden het tijdsbeslag daardoor onacceptabel.

Figuur 12. Ervaren tijdsbesteding aanleveren informatie jaarrekening – wel/niet gebruik modeljaarrekening

Uit deze grafiek is af te lezen dat aanbieders die de modeljaarrekening gebruiken, vaak de grotere aanbieders, minder moeite hebben met invullen dan aanbieders die de modeljaarrekening niet gebruiken, meestal de kleinere aanbieders.

3.1.2.5 Tijdsbesteding per vraagcluster

Ook is gevraagd welk vraagcluster (of thema) binnen de Jaarverantwoording Jeugd het meeste tijd kost. Hierbij is onderscheid gemaakt naar de vraagclusters zoals deze in DigiMV over 2016 werden uitgevraagd, omdat ten tijde van de enquête aanbieders de verantwoording over 2017 nog niet hadden ingevuld. Hierbij is gevraagd een top 3 te maken van vraagclusters die het meeste tijd kosten. In Tabel 7 is per vraagcluster inzichtelijk gemaakt bij welk deel van de respondenten dit vraagcluster in de top 3 voorkwam.

Hieruit blijkt dat het vraagcluster 'kerngegevens, product, personeel en opbrengsten' voor veruit de meeste respondenten de meeste tijd kostte, zowel bij de volledige en vereenvoudigde verantwoording. Voor de groep die volledig verantwoordt, kost achtereenvolgens de 'personeelsinformatie' en 'beleid, inspanningen en prestaties' het meeste tijd. 'Personeelsinformatie' blijkt voor de invullers van de vereenvoudigde verantwoording minder tijd te kosten, terwijl de 'hoofdposten uit de jaarrekening' een grote tijdsinvestering vraagt, naast de 'kerngegevens, product, personeel en opbrengsten' en 'beleid, inspanningen en prestaties'.

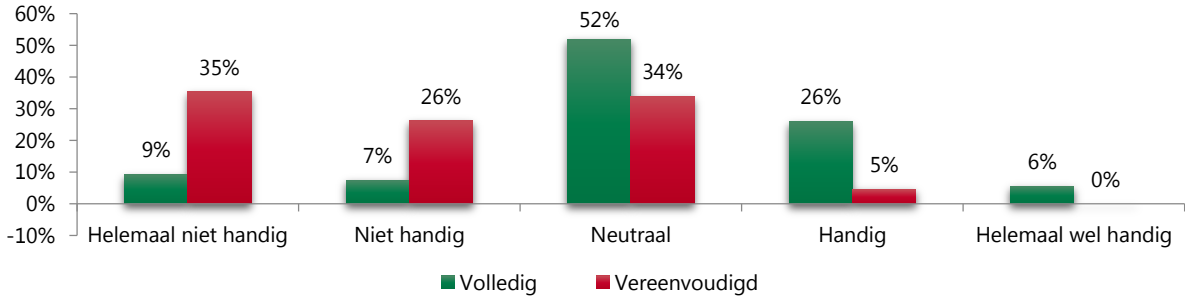
Tabel 7. Top drie tijdsbesteding vraagclusters uit Jaarverantwoording Jeugd

Vraagcluster	Volledig	Vereenvoudigd
	% in top 3	% in top 3
Concerninformatie	7%	19%
Hoofdentiteit/groepshoofd	4%	17%
Profiel van de organisatie	10%	24%
Kerngegevens, product, personeel en opbrengsten	88%	60%
Personeelsinformatie	70%	20%
Bestuur, toezicht en bedrijfsvoering	30%	23%
Beleid, inspanningen en prestaties	47%	68%
Hoofdposten uit de jaarrekening	45%	68%

3.1.2.6 Moment van aanleveren

Het moment van aanleveren lijkt niet als groot probleem ervaren te worden. De meeste respondenten hebben hier 'neutraal' ingevuld. Als we naar de uitersten kijken, zien we totaal een iets grotere groep die het moment (helemaal) niet handig vinden dan die het moment (helemaal) wel handig vinden (Figuur 13). Dit kan echter ook verklaard worden doordat respondenten die op zich negatief zijn over de Jaarverantwoording Jeugd, daardoor overal negatiever scoren.

Deze verklaring wordt versterkt door het feit dat de aanbieders die de volledige verantwoording invullen een stuk positiever oordelen dan de aanbieders die de vereenvoudigde verantwoording invullen. Een verklaring hiervoor is dat van deze laatste groep een groot deel bestaat uit gezinshuizen die, zo blijkt uit de gevoerde gesprekken, negatief staan tegenover de Jaarverantwoording Jeugd.

Figuur 13. Ervaringen met moment van invullen

3.1.2.7 Gebruikersvriendelijkheid van het aanleverportaal

Over de gebruikersvriendelijkheid van het DigiMV-portaal zijn de respondenten over het algemeen genomen neutraal of licht positief. Hierbij springt met name de beschikbaarheid van het portaal er positief uit en het inlogproces door eHerkenning.

Tabel 8. Gebruiksvriendelijkheid van het aanleverportaal

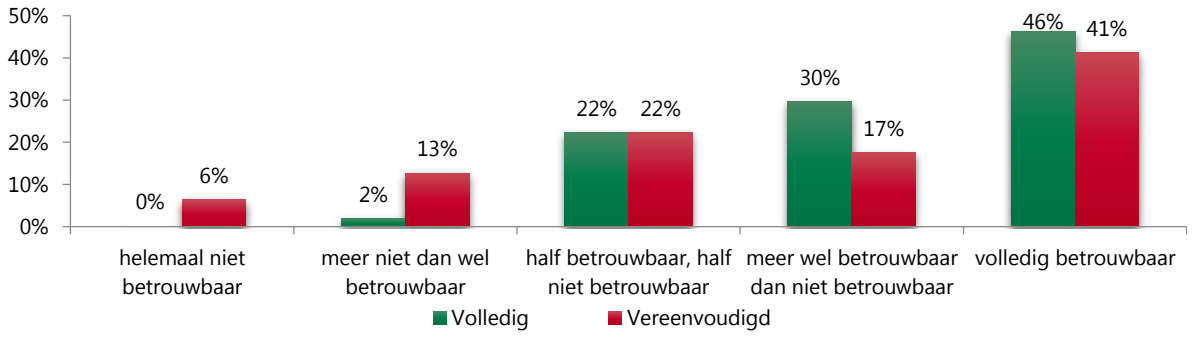
Vraag	Zeer slecht	Slecht	Neutraal	Goed	Zeer goed
Om toegang te krijgen tot DigiMV heeft u een inlogcode, die u van het CIBG ontvangt, en eHerkenning nodig. Hoe beoordeelt u de gebruikersvriendelijkheid van dit inlogproces met inlogcode en eHerkenning?	15%	19%	32%	34%	0%
In DigiMV vult u de gevraagde gegevens in en levert u de gevraagde documenten aan. Hoe beoordeelt u de gebruikersvriendelijkheid van deze DigiMV-applicatie?	15%	22%	45%	18%	0%
Uitgangspunt is dat DigiMV 24 uur per dag beschikbaar is. Hoe beoordeelt u de beschikbaarheid (snelheid, downtime) van de DigiMV-applicatie?	8%	19%	47%	25%	1%
Hoe beoordeelt u de informatievoorziening over DigiMV (de toelichting bij vragen en de uitleg over hoe de applicatie werkt)?	10%	24%	43%	22%	1%

3.1.2.8 Betrouwbaarheid aangeleverde gegevens

Uit de vragen over de betrouwbaarheid blijkt dat een grote groep respondenten aangeeft dat zij de juiste, correcte gegevens aanleveren. Echter, is er een grotere groep die aangeeft dat de ingevulde gegevens niet volledig betrouwbaar zijn. Dat geldt meer voor aanbieders die de vereenvoudigde verantwoording invullen dan voor aanbieders die de volledige verantwoording invullen (Figuur 14). Er zijn verschillende oorzaken aan te wijzen hiervoor:

- Ten eerste wordt dit veroorzaakt door de hoeveelheid informatie die handmatig moet worden ingevuld. Een tikfout is snel gemaakt.
- Ten tweede zullen aanbieders bij sommige vragen een schatting moeten doen. Bijvoorbeeld als het gaat om zaken die niet uit de administratie te halen zijn en niet geregistreerd worden (bijvoorbeeld, personele inhuur als fte). Ook komen schattingen om de hoek kijken bij vragen met een ambigu karakter. Voorbeeld: vragen over capaciteit, waarbij aanbieders moeten aangeven hoeveel bedden ze hebben per wettelijk kader (Jeugdwet, Wlz, Zvw). Voor combinatie-instellingen is dit onderscheid er in de praktijk niet altijd omdat aanbieders flexibel met de beddencapaciteit om gaan.
- Ten derde hebben aanbieders onvoldoende zicht op het nut en de noodzaak van het invullen en ervaren ze ook niet direct gevolgen van wel of niet goed aanleveren. Daardoor is het niet ondenkbaar dat zij minder geneigd zijn om alle gevraagde informatie tot drie cijfers achter de komma te controleren en juist in te vullen.

Sinds verantwoordingsjaar 2017 zijn diverse aanvullende controles ingebouwd in de vragenlijst in DigiMV, wat de betrouwbaarheid moet verhogen.

Figuur 14. Betrouwbaarheid ingevulde gegevens

Tevens is uitgevraagd bij welke vraagclusters respondenten het minste vertrouwen hebben in de juistheid van de ingevulde gegevens. Hierbij hebben we gevraagd om een top 3 te geven van vraagclusters waarbij de juistheid van de ingevulde gegevens niet betrouwbaar is, zoals zichtbaar in 9.

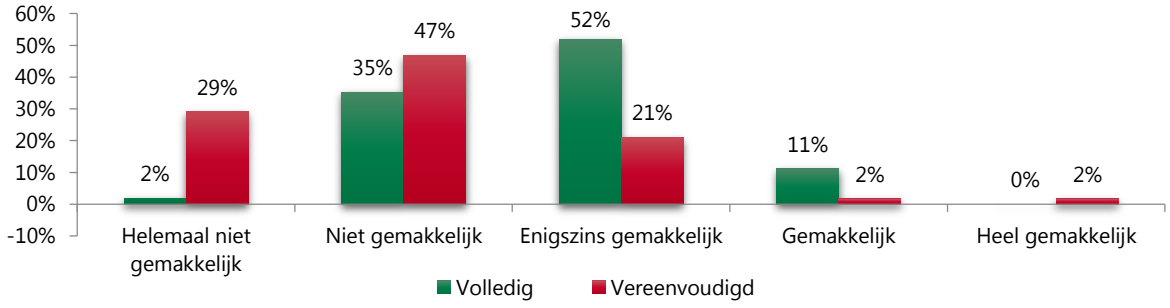
Zowel de volledig verantwoordende als vereenvoudigd verantwoordende aanbieders geven aan dat ze het minst vertrouwen hebben in de juistheid van de 'kerngegevens, product, personeel en opbrengsten'. Voor de groep die volledig verantwoordt, volgt hierna de 'personeelsinformatie' en 'beleid, inspanningen en prestaties'. Voor de groep die vereenvoudigd verantwoordt, zijn dit 'beleid, inspanningen en prestaties' en 'bestuur, toezicht en bedrijfsvoering'.

Tabel 9. Top drie minst vertrouwen in juistheid van ingevulde gegevens

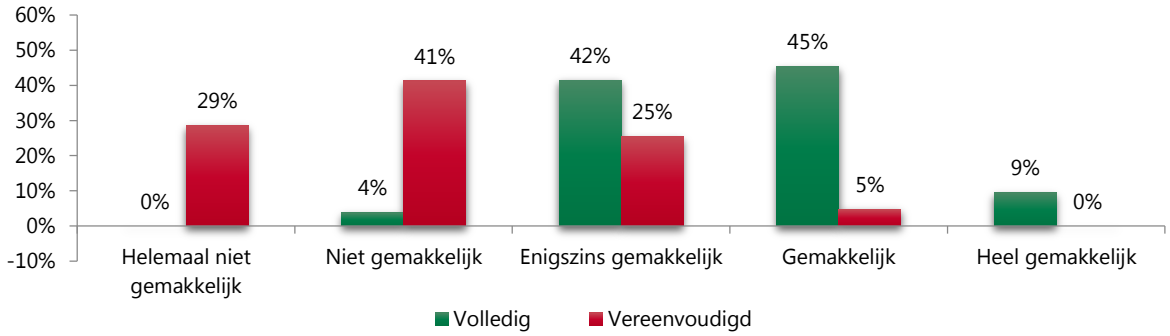
Vraagcluster	Volledig	Vereenvoudigd
	% in top 3	% in top 3
Concerninformatie	6%	24%
Hoofdentiteit/groepshoofd	9%	23%
Profiel van de organisatie	6%	23%
Kerngegevens, product, personeel en opbrengsten	95%	61%
Personeelsinformatie	86%	34%
Bestuur, toezicht en bedrijfsvoering	22%	43%
Beleid, inspanningen en prestaties	67%	52%
Hoofdposten uit de jaarrekening	9%	39%

3.1.2.9 Invloed inrichting administratieve systemen

Bij vooral vereenvoudigd verantwoordende aanbieders geldt dat de inrichting van de eigen administratieve systemen niet heel goed aansluit op de gegevens die in de Jaarverantwoording Jeugd worden gevraag. Dit geldt voor vereenvoudigd verantwoordende aanbieders zowel voor de kern- en prestatiegegevens (Figuur 15) als voor de jaarrekeningcijfers (Figuur 16). Voor volledig verantwoordende aanbieders geldt dat zij de jaarrekeningcijfers gemakkelijker uit de administratie kunnen halen en ook met de kern- en prestatiegegevens minder moeite hebben dan aanbieders die vereenvoudigd verantwoorden.

Figuur 15. Inrichting administratieve systemen voor kern- en prestatiegegevens

Figuur 16. Inrichting administratieve systemen voor jaarrekening

3.1.2.10 Knelpunten in de Jaarverantwoording Jeugd

Expliciet is gevraagd welke knelpunten men ervaart bij het voldoen aan de Jaarverantwoording Jeugd. We hebben respondenten gevraagd om per potentieel knelpunt aan te geven hoe groot dit knelpunt is op een schaal van 0 (geen knelpunt) tot 10 (zeer groot knelpunt).

De grootste knelpunten die ervaren worden hangen samen met het aantal gevraagde gegevens, de overlap met andere uitvragen en het detailniveau dat gevraagd wordt.[2] Wat interessant is, is dat aanbieders die gebruikmaken van de vereenvoudigde verantwoording op alle knelpunten 'hoger' scoren dan aanbieders die de volledige verantwoording invullen, gemiddeld 2,2 punt op een schaal van 10.

Tabel 10. Ervaren knelpunten Jaarverantwoording Jeugd. Gemiddelde op een schaal van 10.

Knelpunt	Volledig	Vereenvoudigd
De gevraagde gegevens zijn van een te hoog detailniveau	6,7	8,0
De hoeveelheid gegevens die ik moet aanleveren is niet proportioneel	6,2	8,4
Er is sprake van overlap en dubbelingen met informatie die ik ook al aan andere partijen moet aanleveren	5,7	8,2
Het is mij onvoldoende helder waarvoor de gegevens worden gebruikt	5,3	8,0
Anders	4,4	8,4
De gevraagde gegevens wijzigen elk jaar inhoudelijk	5,8	6,3
De gevraagde gegevens zijn lastig uit onze administratieve systemen te halen.	4,9	6,7
Ik ontvang nooit een terugkoppeling over de aangeleverde gegevens, maar zou dit wel graag ontvangen	5,2	6,0
De structuur van de vragenlijst (onder andere volgorde, route) wijzigt elk jaar	5,0	6,1
De vragen zijn voor mij onvoldoende helder, waardoor ik niet goed weet wat er wordt gevraagd	3,4	7,0
De jaarlijkse frequentie waarmee ik de gegevens moet aanleveren is te hoog	2,9	7,3
Het aanleverportaal DigiMV is niet gebruiksvriendelijk	4,0	6,2

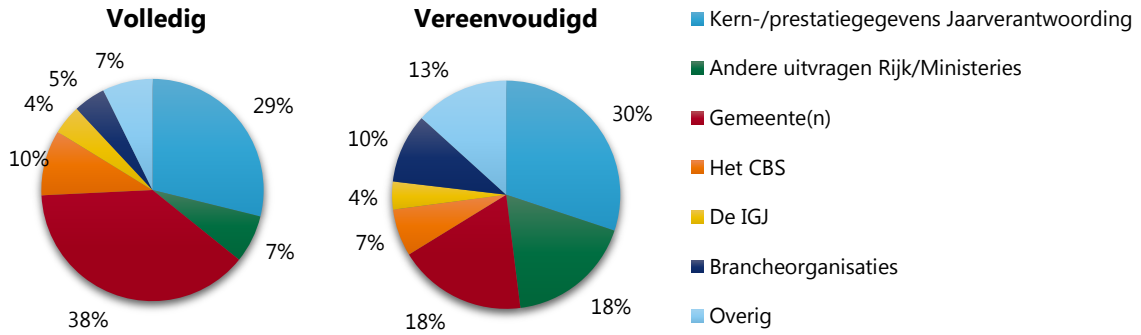
[2] Een algemene illustratie is hier te vinden: https://www.medischcontact.nl/opinie/blogs-columns/blog/verantwoording-in-absurdistan.htm.

3.1.3 Andere informatiestromen

In de enquête is een aantal vragen opgenomen over informatiestromen en de relatie met de Jaarverantwoording.

3.1.3.1 Invullast per informatiestroom

Respondenten is gevraagd om 100% te verdelen over verschillende gegevensvragers waarbij de percentages zo verdeeld moesten worden dat de partij die de meeste informatie uitvroeg het hoogste percentage kreeg. Bij zowel volledig verantwoording als de vereenvoudigde verantwoording is aangegeven dat circa 30% van de totale verantwoordingslast samenhangt met de Jaarverantwoording. Wat opvallend is, is dat voor volledig verantwoordende aanbieders de verantwoordingslast die samenhangt met verantwoording aan gemeenten veel groter wordt ervaren, terwijl dit bij vereenvoudigde verantwoording minder het geval is (Figuur 17).

Figuur 17. Verhouding hoeveelheid uitgevraagde gegevens door verschillende gegevensvragers

3.1.3.2 Knelpunten bij gemeentelijke gegevensuitvraag

Omdat gemeenten sinds de decentralisaties ook een belangrijke gegevensvrager zijn, hebben we respondenten tevens gevraagd om voor gemeentelijke gegevensuitvragen per knelpunt aan te geven hoe groot dit knelpunt is op een schaal van 0 (geen knelpunt) tot 10 (zeer groot knelpunt). Hierin valt op dat de twee hoogst scorende knelpunten dezelfde zijn als bij de Jaarverantwoording, maar wel als minder groot worden ervaren.

Tabel 11. Ervaren knelpunten gemeentelijke gegevensuitvraag

Knelpunt	Volledig	Vereenvoudigd
De hoeveelheid gegevens die ik moet aanleveren is van een te hoog detail niveau	6,4	6,4
De gevraagde gegevens zijn van een te hoog detailniveau	5,7	6,3
Ik moet veel van deze informatie ook bij andere partijen op andere momenten aanleveren	5,0	6,6
Het is mij onvoldoende helder waarvoor de gegevens worden gebruikt	4,6	6,5
Het aanleverportaal van de gemeente is niet gebruiksvriendelijk	5,2	5,6
De gevraagde gegevens wijzigen elke uitvraag inhoudelijk	5,8	4,9
De frequentie waarmee ik de gegevens moet aanleveren is te hoog	5,2	5,6
De gegevens zijn lastig uit onze administratieve systemen te halen	4,6	6,3
De structuur en routering van de formats wijzigt bij elke uitvraag	5,2	5,1
Ik ontvang nooit een terugkoppeling over de aangeleverde gegevens	5,0	4,9
De vragen zijn voor mij onvoldoende helder, waardoor ik niet goed weet wat er wordt gevraagd	3,6	5,7

3.1.3.3 Nadere duiding dubbelingen

Per vraagcluster uit de Jaarverantwoording hebben wij gevraagd of de uitgevraagde informatie ook aan een andere partij moet worden aangeleverd en, zo ja, aan welke partij. In onderstaande tabel is zichtbaar per vraagcluster uit de Jaarverantwoording Jeugd, hoeveel procent van de respondenten soortgelijke informatie ook op andere wijze dient aan te leveren bij één van de genoemde gegevensvragers. Het blijkt dus dat de informatie uit alle vraagclusters door in elk geval een deel van de respondenten ook aan andere partijen wordt verstrekt. Met name geldt dit voor de 'kerngegevens, product, personeel en opbrengsten' en 'beleid, inspanningen en prestaties'. De gemeente is verreweg de meest voorkomende andere vrager van gegevens.

Tabel 12. Dubbele gegevensuitvragen: percentage respondenten dat aangeeft informatie per vraagcluster ook op andere wijze te verantwoorden aan verschillende partijen

Vraagcluster	Gemeenten	Rijk/ministeries	IGJ	CBS	Branche-organisaties
Concerninformatie	34%	9%	2%	6%	18%
Hoofdentiteit/groepshoofd	21%	10%	6%	3%	12%
Profiel van de organisatie	27%	9%	4%	2%	22%
Kerngegevens, product, personeel en opbrengsten	40%	6%	2%	12%	20%
Personeelsinformatie	23%	14%	1%	11%	19%
Bestuur, toezicht en bedrijfsvoering	31%	14%	2%	1%	18%
Beleid, inspanningen en prestaties	39%	9%	2%	5%	23%
Hoofdposten uit de jaarrekening	25%	13%	2%	4%	17%

3.2 Uitkomsten casestudies

We hebben in het onderzoek bij een aantal aanbieders casestudies uitgevoerd. Met hen hebben we in uitgebreide gesprekken stilgestaan bij de Jaarverantwoording. We hebben hiervoor met drie grote jeugdhulpaanbieders gesproken:

1. Partners voor Jeugd: een landelijk werkende, grote instelling voor jeugdbescherming en –reclassering en pleegzorg. Hier vallen onder andere de William Schrikker Groep en de Jeugd- & Gezinsbeschermers onder.
1. GGZ Oost-Brabant: een grote combinatie-instelling die zowel jeugd-GGZ biedt als GGZ aan volwassenen.
2. JP van den Bent: een grote combinatie-instelling die gehandicaptenzorg biedt aan zowel jeugd als volwassenen én landelijk bekend staat als best practice in het terugdringen van administratieve lasten.

Vanuit het perspectief van kleine aanbieders hebben we een uitgebreid gesprek gehad met een gezinshuis en telefonische interviews gehouden met een aantal zorgboerderijen. Met deze aanbieders hebben we vijf onderwerpen besproken. Hierna presenteren we telkens de inzichten enerzijds vanuit het perspectief van de drie grote aanbieders en anderzijds vanuit het perspectief van de kleine aanbieders. Daarnaast vinden kleine aanbieders de financiële lasten voor het gebruik en toegang verkrijgen tot DigiMV relatief hoog.

UITKOMSTEN CASESTUDIE
1. Valt u onder de vereenvoudigde (verkorte) verantwoordingplicht? Maakt u gebruik van de modeljaarrekening? Maakt u gebruik van de optie om beleidsinformatie over te nemen in DigiMV?

Grote aanbieders:

Vallen niet onder de vereenvoudigde verantwoordingsplicht.

Maken veel gebruik van de modeljaarrekening en doorleveren van beleidsinformatie.

Hebben de administratie dusdanig ingericht dat de gevraagde informatie er gemakkelijk uitgehaald kan worden.

Ervaren geen lastendruk bij het invullen van de productie-informatie en financiële cijfers.

Kleine aanbieders:

Vallen wel onder de vereenvoudigde verantwoordingsplicht.

Maken wisselend gebruik van de modeljaarrekening; specifiek voor zorgboerderijen geldt dat doordat zij ook andere bedrijfsactiviteiten hebben (agrarisch) ze geen gebruik kunnen maken van de modeljaarrekening.

Maken weinig gebruik van de mogelijkheid om beleidsinformatie door te leveren.

Hebben over het algemeen de administratie niet ingericht om gemakkelijk de gevraagde informatie hieruit te verzamelen.

UITKOMSTEN CASESTUDIE
2. Hoe ervaart u de verplichting om gegevens voor de Jaarverantwoording in DigiMV aan te leveren? Hoeveel tijd bent u eraan kwijt? Hoe ervaart u de administratieve lasten? Waar loopt u tegenaan?

Grote aanbieders:

Voor grote aanbieders geldt dat deze verplichting als een vanzelfsprekendheid wordt gezien, daarbij geven zij aan deze informatie toch te verzamelen om zich bij stakeholders te verantwoorden.

Doordat de administratie hierop is ingericht vraagt dit relatief weinig inspanning. De gesprekspartners geven aan in totaal minder dan een dag kwijt te zijn met het indienen van de gegevens.

Ook JP van den Bent, best practice in terugdringen van administratieve lasten, ervaart deze verplichting niet als een administratieve last.

Een vraag die niet uit de administratie te halen is betreft de personele inhuur, stagiaires en vrijwilligers.

Kleine aanbieders:

Een belangrijk ervaren knelpunt bij kleine aanbieders is dat zij momenteel de informatie zowel zelfstandig als via de hoofdaannemer moeten aanleveren.

Een tweede knelpunt zit bij de wisselende definitie van ‘solistisch werkend’ waardoor onduidelijkheid bestaat of wel of niet moet worden aangeleverd en waarom jaarlijks moet worden afgemeld wegens solistisch werken.

UITKOMSTEN CASESTUDIE
3. Hoe kijkt u aan tegen het nut van al de aangeleverde gegevens? In hoeverre zijn deze gegevens ook beschikbaar in uw administratie?

Grote aanbieders:

Grote aanbieders vinden het over het algemeen logisch dat zij zich dienen te verantwoorden, hebben ook besef dat ze met publieke middelen gefinancierd worden en dat daar verantwoording bij hoort.

Tegelijkertijd is er weinig zicht op wie de informatie gebruikt.

Doordat ze de eigen administraties ingericht hebben conform hetgeen uitgevraagd wordt, is het relatief gemakkelijk om gegevens eruit te halen.

Kleine aanbieders:

Kleine aanbieders geven aan dat ze niet weten waarvoor de aangeleverde gegevens gebruikt worden. Ze vinden het vreemd dat ze deze informatie zowel zelf als via hoofdaannemers dienen aan te leveren (kleine aanbieders moeten hun productie opgegeven, maar de hoofdaannemer geeft deze ook op; er ontstaan dubbelingen over de productiegegevens).

De administraties zijn over het algemeen minder ingericht op de uitgevraagde informatie waardoor het relatief veel tijd kost om gegevens eruit te halen;

UITKOMSTEN CASESTUDIE
4. Met welke informatieverzoeken heeft u jaarlijks nog meer te maken en van wie? Hoe ervaart u de administratieve lasten daarvan? Waar loopt u tegenaan? Ervaart u overlap tussen de informatieverzoeken??

Grote aanbieders:

Een veelvoud aan gemeentelijke informatie-uitvragen: jaarlijks productieverantwoording en tussentijds allerlei varianten op verantwoording van voorschotten en kpi's die per regio en zelfs per gemeente verschillen.

In toenemende mate daarnaast ook resultaatverantwoording doordat gemeenten resultaatsturing als inkoopmodel hanteren, ook hierin weer verschillen per gemeente.

Hierover ontstaat frustratie omdat deze informatie naast het berichtenverkeer wordt uitgevraagd. Tegelijkertijd wordt benoemd dat het berichtenverkeer 'steeds beter loopt'.

Een grote aanbieder benoemt hiernaast de verplichting vanuit het kwaliteitskader gehandicaptenzorg om een kwaliteitsjaarverslag op te stellen.

Kleine aanbieders:

Voor gezinshuizen geldt dat met name de overlap zit in informatie-uitvragen die vanuit de franchiseformule Gezinshuis.com wordt uitgevraagd (ook zij vragen informatie uit rondom kwaliteit, klachten et cetera).

Voor zorgboerderijen geldt eveneens overlap met informatie die wordt aangeleverd om te voldoen aan het kwaliteitskeurmerk van de Federatie Landbouw en Zorg.

Zowel gezinshuizen als zorgboerderijen ervaren weinig tot geen last van informatie die aangeleverd moet worden aan gemeenten. Ze hebben vaak maar met een of enkele gemeenten te maken en deels wordt dit door de hoofdaannemer 'afgevangen'.

UITKOMSTEN CASESTUDIE
5. Heeft u tips of suggesties om de werking van de Jaarverantwoording te verbeteren en de administratieve lasten te verminderen?

Grote aanbieders:

Een tip dit meermaals genoemd is, is het uniformeren van de informatiestromen, liefst met gebruikmaking van het berichtenverkeer. Daarbij is wel benoemd dat dit waarschijnlijk complex is om te organiseren.

Kleine aanbieders:

Stop met landelijke verantwoording.

Wees duidelijk over wel of niet verantwoorden.

4. Uitkomsten gesprekken gegevensvragers

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van de gesprekken die gevoerd zijn met de gegevensvragers.

4.1 Diverse gebruikers van gegevens

Van de instanties die betrokken zijn bij de Jaarverantwoording Jeugd - het CBS, de IGJ, het CIBG en brancheverenigingen – gebruikt vooral het IGJ de volledige informatie uit de Jaarverantwoording. Het CBS gebruikt alleen een deel van de informatie. Het gaat dan om financiële informatie. Het CIBG gebruikt alleen informatie uit de jaarrekening die nodig is om te toetsen op de WNT-norm. Gemeenten of andere overheden gebruiken informatie uit de Jaarverantwoording Jeugd niet of nauwelijks. Wel geldt dat aanbieders van zorg of jeugdhulp, jeugdbescherming en -reclassering die ook onderwijs bieden, de Jaarverantwoording Jeugd tevens ook kunnen gebruiken voor hun verantwoording aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, tenzij het onderwijs in omzet het grootste bedrijfsonderdeel vormt.

Verdere gebruikers van de informatie zijn er in potentie veel: cliëntenraden, financiële instellingen, zorgverzekeraars, burgers en andere belanghebbenden. De mate waarin de informatie wordt gebruikt door hen hebben we niet in detail onderzocht, maar het beeld dat heerst bij de geïnterviewde betrokkenen is dat het niet of nauwelijks wordt gebruikt. Ook zijn er commerciële organisaties die openbare data, waaronder de dataset van de Jaarverantwoording Jeugd, analyseren en toegankelijk maken voor klanten, waarmee het voor hen een verdienmodel is. Zij maken bijvoorbeeld in opdracht van gemeenten data analyses. Sommige gemeenten gebruiken deze analyses bij de inkoop en contractonderhandelingen.

Hieronder gaan we nader in op de wijze waarop de IGJ, het CBS en het CIBG de Jaarverantwoording Jeugd gebruiken.

4.2 Gebruik door Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd

De Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd in oprichting (IGJ) houdt toezicht op de kwaliteit, veiligheid en toegankelijkheid van de gezondheidszorg en de jeugdhulp. De inspectie geeft aan alle informatie uit de Jaarverantwoording Jeugd nodig te hebben voor de uitvoering van haar wettelijke taken.

Een deel van deze informatie wordt gebruikt in het kader van risico-gestuurd toezicht (bijvoorbeeld financiële cijfers, ziekteverzuim) en een deel wordt gebruikt om, indien risico's gesignaleerd worden, een breder beeld te krijgen van de instellingen. Voor de IGJ is het belangrijk om goede risicoprofielen op te kunnen stellen op basis van beschikbare data, waarbij de Jaarverantwoording Jeugd een belangrijke bron is. De informatie wordt dus met name als early-warningsysteem gebruikt.

CBS maakt geen gebruik van de via de Jaarverantwoording ontvangen personele informatie omdat deze onvoldoende betrouwbaar is en maakt in plaats daarvan gebruik van informatie uit de polisadministratie van UWV CBS haalt informatie over personeel in dienst uit de polisadministratie van het UWV op (aantallen personeelsleden en mutaties hierin). Als deze informatie tevens beschikbaar wordt gesteld aan het IGJ heeft zij op dit onderwerp nog zeer beperkt aanvullende informatie nodig (namelijk informatie over inhuur en eventueel procentuele verdeling naar direct en indirect personeel). Dit is het meest effectief als in combinatie daarmee IGJ nagaat in hoeverre de extra gevraagde personele informatie beperkt kan worden, bijvoorbeeld door globale procentuele uitsplitsing naar direct en indirect personeel te vragen en minder gedetailleerd informatie over inhuur personeel te vragen. De juridische (on)mogelijkheden van deze aanbeveling dienen nader te worden uitgezocht.

De IGJ maakt voor haar informatievoorziening ook gebruik van andere openbare bronnen, meldingen uit het veld en de ZorgkaartNederland. Tevens vraagt de IGJ jaarlijks bij jeugdhulpaanbieders informatie uit middels een vragenlijst met kwaliteits- en risico-indicatoren.[3] Dit verloopt praktisch via het Zorginstituut.

4.3 Gebruik door Centraal Bureau voor de Statistiek

Aanbieders van jeugdhulp, jeugdbescherming en –reclassering zijn verplicht gegevens over door hen geleverde diensten te verstrekken aan het CBS. Deze verplichting is opgenomen in artikel 33 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek en voor de levering van beleidsinformatie in de Jeugdwet.

Op basis van informatie uit de Jaarverantwoording Jeugd maakt het CBS statistieken. De informatie is nodig met het oog op de samenstelling van nationale rekeningen (op basis van EU wetgeving). Om deze statistieken te kunnen maken is informatie nodig over personeel en financiën. Beiden komen aan bod in de Jaarverantwoording Jeugd, maar het CBS gebruikt alleen de financiële gegevens. Personele gegevens acht het CBS niet voldoende betrouwbaar, met name specificatie van direct/indirect personeel en inhuur. Vanuit de polisadministratie gebruikt het CBS nu de basis personele gegevens, zoals het totaal aantal fte.

CBS pleegt op basis van eigen onderzoek in jaarrekeningen in relatief veel gevallen aanpassingen in de ingediende financiële informatie. Het betreft soms grote en soms kleine aanpassingen, waarbij het ook kan gaan om cijfers die bij handmatige invoer niet op de juiste plek zijn ingevuld.

De aanpaste informatie gebruikt CBS vervolgens voor publicatie op landelijk en gemeentelijk niveau (StatLine). Dit zijn geaggregeerde statistieken. CBS kan de aangepaste informatie niet op instellingsniveau beschikbaar stellen aan bijvoorbeeld IGJ, vanwege restrictieve bepalingen in de CBS wet. Die aanpassingen betekenen ook dat er een verschil is tussen de informatie van het CBS en de informatie die in de Jaarverantwoording zelf wordt verzameld.

Buiten de Jaarverantwoording Jeugd zijn aanbieders en gecertificeerde instellingen, in het kader van beleidsinformatie Jeugd (BiJ), ook verplicht om tweemaal per jaar beleidsinformatie te verschaffen aan het CBS. Het gaat om gegevens op persoonsniveau per cliënt. Het CBS aggregeert deze informatie, verwerkt ze tot statistieken en publiceert deze. De cijfers over het eerste half jaar verschijnen eind oktober, die over het gehele jaar verschijnen eind april. De uitkomsten worden ook gepubliceerd op de website Jeugdmonitor.[4] De beleidsinformatie die het CBS beschikbaar stelt wordt tevens hergebruikt door gemeenten, bijvoorbeeld via https://www.waarstaatjegemeente.nl. Deze site is samengesteld door de VNG op basis van CBS-statistieken.

Het CBS levert de ingevulde informatie ook terug aan de aanbieders in de vorm van een gestructureerde spiegelrapportage. Het spiegelrapport bevat per gemeente een overzicht van het aantal geleverde zorg- en hulptrajecten.

De IGJ is met name geïnteresseerd in informatie op instellingsniveau. Deze informatie levert het CBS niet door aan de IGJ vanwege restrictieve bepalingen in de CBS-wet. De IGJ is daarom aangewezen op de informatie die via de Jaarverantwoording Jeugd beschikbaar komt.

Jeugdhulpaanbieders kunnen bij het invullen van de Jaarverantwoording Jeugd in DigiMV gebruik maken van de voorinvulling van productiegegevens uit de beleidsinformatie Jeugd, waarbij de jeugdhulpaanbieders zelf aangeven of ze hiervan gebruik willen maken. Deze gegevens worden vervolgens door het CBS aan het CIBG aangeleverd, waarna ze ook voor de IGJ beschikbaar zijn.

---

[3] file:///C:/Users/DpS/Downloads/IGJ-Verantwoording.pdf
[4] https://jeugdmonitor.cbs.nl/

Momenteel wordt ten behoeve van de voorinvulling gebruik gemaakt van een dataset van beleidsinformatie Jeugd dat begin november van het navolgende jaar beschikbaar is.

Naast de beleidsinformatie en Jaarverantwoording vraagt het CBS nog aanvullende informatie uit. Het gaat om CBS-enquêtes die op kwartaalbasis en/of op steekproefbasis plaatsvinden en/of die niet passen in het kader van inwinning van verantwoordingsinformatie (voorbeelden: de kwartaalenquête vacatures en ziekteverzuim, de jaarenquêtes Regionale werkgelegenheid en ICT-gebruik).

Het CBS is beperkt in zijn mogelijkheden om informatie op bijvoorbeeld instellingsniveau aan andere instanties te leveren, om de volgende redenen:

a. Ten eerste is vanuit de CBS-wet geen ruimte voor doorlevering. Gegevens kunnen alleen aan derden worden verstrekt ten behoeve van statistisch of wetenschappelijk onderzoek. Waarbij tevens passende maatregelen zijn genomen om herkenning van afzonderlijke personen, huishoudens, ondernemingen of instellingen te voorkomen.
b. Daarnaast is het belangrijk dat burgers en bedrijven 100 % zeker kunnen zijn dat hun data bij het CBS veilig is en dat de CBS-data nooit kan leiden tot negatieve gevolgen voor henzelf of hun bedrijf. Aantasting van dit vertrouwen tast rechtstreeks het fundament onder het CBS aan. Elke twijfel in de samenleving op dit punt moet vermeden worden.
c. Tenslotte vergroot vermenging van het statistiekdoel met het toezichtsdoel het risico op strategisch gedrag bij het aanleveren van gegevens aan het CBS. Dit tast de kwaliteit van de CBS cijfers aan.

4.4 Gebruik door het CIBG

Namens het ministerie van VWS is het CIBG toezichthouder op de WNT binnen de zorgsector. In deze rol gebruikt het CIBG informatie over de Wet Normering Topinkomens die via de route van DigiMV beschikbaar komt. Andere informatie uit het Jaardocument Jeugd gebruikt het CIBG niet.

Een jeugdhulpaanbieder hoeft vanaf verslagjaar 2017 geen WNT-gegevens meer via een (aparte) vragenlijst in het DigiMV-portaal aan te leveren. Rechtspersonen moeten hierover wel in de jaarstukken rapporteren (de WNT is alleen van toepassing op rechtspersonen). Een jeugdhulpaanbieder moet de WNT-gegevens openbaar maken door ze hierin op te nemen. In DigiMV kan de jeugdhulpaanbieder deze stukken vervolgens uploaden, waarmee wordt voldaan aan de openbaarmakingsverplichting van de WNT.

Via DigiMV komen overigens niet van alle jeugdhulpaanbieders jaarrekeningen binnen, omdat sommige instellingen geen verplichting daartoe hebben. In dat geval vormen accountants de ogen en oren van het CIBG. De accountant heeft namelijk vanuit de WNT de eerste controlerende taak. De accountant is verplicht om mogelijke overtredingen van de WNT te melden. Ook is het zo dat een jeugdhulpaanbieder die geen Jaarverantwoording via DigiMV aanlevert, de jaarrekening met WNT-gegevens op een andere manier openbaar en toegankelijk maken (bijvoorbeeld door de stukken met WNT-gegevens op de website te plaatsen).

5. Uitkomsten gesprekken gemeenten

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van de gesprekken die gevoerd zijn met de gemeenten.

Voor dit onderzoek zijn drie verschillende gemeenten geïnterviewd met als doel inzichtelijk te krijgen wat zij doen met de informatie van de Jaarverantwoording Jeugd die via het internet beschikbaar wordt gesteld. Daarnaast is met ditzelfde doel ook gesproken met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Uit deze gesprekken komt naar voren dat gemeenten de informatie van de Jaarverantwoording Jeugd niet of nauwelijks gebruiken voor hun eigen verantwoordingsbehoeften. De reden hiervoor is tweeledig:

1. De informatie komt te laat beschikbaar (gemeenten moeten al eerder hun eigen jaarrekening af hebben).
2. De informatie is niet op gemeenteniveau beschikbaar, terwijl dit wel het niveau is waarop de gemeenten informatie nodig hebben voor de eigen verantwoording.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor goede en betaalbare zorg en richten hun eigen informatievoorziening, met betrekking tot sturing en verantwoording, hierop in. De gemeenten vragen hiervoor zelf informatie op bij aanbieders:

- De veelal kwantitatieve gegevens, zoals cliënten- en productiegegevens, worden zoveel als mogelijk en steeds meer via het berichtenverkeer[5] verzameld. Op deze manier hoeven aanbieders de informatie niet apart aan te leveren. Bij nog niet alle gemeenten werkt het berichtenverkeer naar behoren (dit ligt soms aan de gemeente en soms aan de jeugdhulpaanbieder). In deze gemeenten wordt nu vaak nog met aparte uitvragen gewerkt in bijvoorbeeld Excel die meerdere keren per jaar ingevuld worden door jeugdhulpaanbieders. Daarnaast geldt dat lumpsumfinanciering momenteel niet geregistreerd wordt in het berichtenverkeer en dat geldt ook voor PGB's.
- Daarnaast worden meer kwalitatieve gegevens apart uitgevraagd. Het gaat dan om bijvoorbeeld het aantal klachten dat geregistreerd is, vragen over de WNT, informatie rondom bepaalde innovatietrajecten, informatie rondom wachtlijsten en of informatie over cliëntervaringen en het bereiken van resultaten. Gemeenten verwachten niet deze informatie in de toekomst op een andere wijze te gaan verzamelen en zullen deze apart blijven uitvragen.

Voor wat betreft het berichtenverkeer geven gemeenten aan dat zij zoveel als mogelijk de standaarden van het berichtenverkeer volgen, maar dat de lokale situatie toch vaak vraagt om een afwijking van de standaard. Dat betekent dat bovenop de standaarden extra eisen worden gesteld. De gemeenten zijn zich ervan bewust dat dit leidt tot extra administratieve lasten bij jeugdhulpaanbieders, maar de gemeenten voelen zich gebonden aan de politieke wensen van hun eigen college en raad. Daarnaast maken sommige gemeenten gebruik van andere portals, bijvoorbeeld WmoNed, JeugdNet waarin aanbieders weer apart facturen kunnen uploaden.

De informatie die opgevraagd wordt, is veelal nodig voor het schrijven van voortgangsrapportages en het sturen op budgetten gedurende het jaar of voor de eigen Jaarverantwoording. Immers, de gemeentelijke Jaarverantwoording vereist ook een goedgekeurde accountantsverklaring. De accountant heeft voor zijn of haar controleactiviteiten uiteenlopende informatie nodig, want de Gemeentewet stelt eisen aan gemeenten over de rechtmatigheid van het bestede geld, ook binnen de Jeugdwet. Hierdoor moeten gemeenten informatie opvragen bij aanbieders.

[5] Het digitale declaratie- en facturatiesysteem van jeugdhulpaanbieders en gemeenten.

De beleidsinformatie die het CBS beschikbaar stelt wordt wel gebruikt door gemeenten, bijvoorbeeld via https://www.waarstaatjegemeente.nl. Deze site is samengesteld door de VNG op basis van CBS-statistieken. Echter, ook hier wordt aangegeven dat deze informatie vaak pas maanden later beschikbaar is en daardoor niet actueel. Tevens is deze informatie geaggregeerd en niet op aanbieder-niveau inzichtelijk. Deze informatie wordt met name gebruikt om zichzelf als gemeente te vergelijken met andere gemeenten in Nederland.

De geïnterviewde gemeenten geven aan dat het al lastig is om binnen de eigen regio te komen tot één uniforme uitvraag en verantwoordingsregels, bijvoorbeeld omtrent facturatie. De informatiebehoefte van de lokale politiek wisselt per gemeente wat er toe leidt dat niet elke gemeente dezelfde vragen stelt en in dezelfde frequentie. Ook maakt niet elke gemeente dezelfde keuzes in de inkoop en contractering (voorkant van het proces). Dit leidt er vervolgens toe dat gemeenten andere informatiebehoeftes hebben (aan de achterkant van het proces). De gemeenten zijn zich ook hier ervan bewust dat dit leidt tot extra administratieve lasten bij jeugdhulpaanbieders.

Jeugdhulpaanbieders moeten hun jaarrekening deponeren bij de Kamer van Koophandel (op grond van titel 9 boek 2 van het Burgerlijk Wetboek) als zij een rechtspersoon vormen. Gemeenten geven aan dat ze deze jaarrekeningen soms wel gebruiken om een vergelijking te maken tussen jeugdhulpaanbieders om te kijken hoe financieel gezond de organisaties zijn. Ook wordt soms in ditzelfde kader gebruik gemaakt van de informatie die de jeugdhulpaanbieders publiceren via https://www.Jaarverantwoordingzorg.nl om te vergelijken hoe organisaties presteren. Gemeenten geven aan wel behoefte te houden aan deze jaarrekeningen en jaarverslagen, ondanks dat ze niet voor de verantwoording worden gebruikt.

6. Analyse

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van de analyse die door Berenschot gedaan is op de verzamelde informatie over de Jaarverantwoording Jeugd.

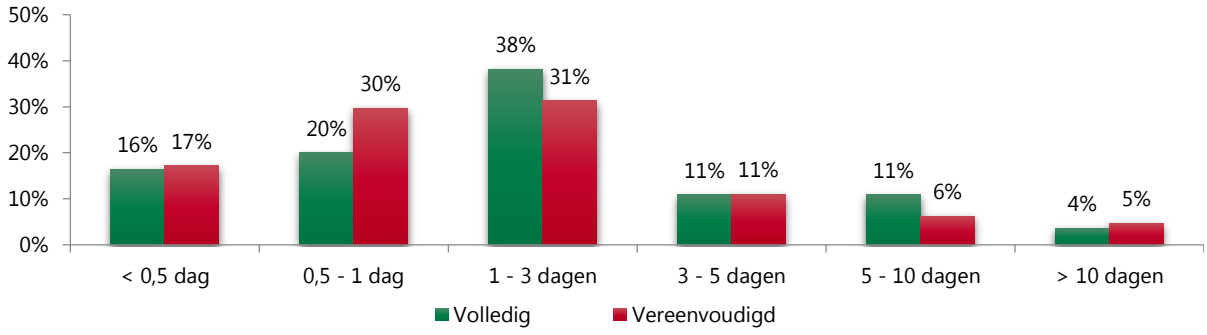
6.1 Administratieve lasten Jaarverantwoording Jeugd

Met de Jaarverantwoording Jeugd gaan feitelijke en ervaren administratieve lasten gepaard. Bij feitelijke administratieve lasten gaat het om de daadwerkelijke tijd en de inspanning die het jeugdhulpaanbieders kost om aan de wettelijke informatieverplichtingen te voldoen in het kader van de verantwoording. Bij ervaren administratieve lasten gaat het om de beleving die de invuller erbij heeft.

Het onderscheid tussen feitelijke en ervaren regeldruk is belangrijk. Zo kan een verplichting om bepaalde gegevens aan te leveren heel weinig tijd kosten (feitelijke regeldruk), maar wel worden beleefd/ervaren als een enorme administratieve last als de gegevensverstrekker niet inziet waarom de betreffende gegevens moeten worden aangeleverd (ervaren regeldruk). Het omgekeerde kan eveneens het geval zijn.

6.1.1 Feitelijke administratieve lasten

Uit de enquête lijkt de feitelijke tijdbesteding voor grote aanbieders die de volledige verantwoording indienen geen groot knelpunt te zijn. De meeste respondenten (76%) in de enquête geven aan minder dan drie dagen nodig te hebben en uit de casestudies blijkt dat, indien de administratie goed is ingericht, dit minder dan één dag kan zijn. Belangrijke kanttekening hierbij is dat deze tijdsbesteding voor grotere aanbieders geen probleem vormt, maar voor kleinere aanbieders, met minder capaciteit, wél een relatief grote investering vraagt. Daarnaast blijkt ook dat het verschil in feitelijke tijdsbesteding tussen de vereenvoudigde verantwoording en de volledige verantwoording minder groot is dan men zou verwachten op basis van het aantal in te vullen vraagitems per type verantwoording. Dit is ook zichtbaar in Figuur 18. Dit komt ten dele doordat kleine aanbieders ook minder gebruikmaken van bijvoorbeeld het doorleveren van de CBS-beleidsinformatie en de modeljaarrekening.

Figuur 18. Feitelijke tijdsbesteding invullen kern- en prestatiegegevens.

Als we kijken welke onderdelen van de Jaarverantwoording Jeugd specifiek veel tijd vragen, blijkt uit de enquête dat voor de aanbieders die volledig verantwoorden de volgende vraagclusters (op basis van de indeling zoals die over verantwoordingsjaar 2016 werd gehanteerd) het meeste tijd vragen:

1. Kerngegevens, product, personeel en opbrengsten (88% van respondenten in top 3).
2. Personeelsinformatie (70% van respondenten in top 3).
3. Beleid, inspanningen en prestaties (47% van respondenten in top 3).

Voor aanbieders die vereenvoudigd invullen ziet deze top 3 er als volgt uit:

1. Beleid, inspanningen en prestaties (68% van respondenten in top 3).
2. Hoofdposten uit de jaarrekening (68% van respondenten in top 3).
3. Kerngegevens, product, personeel en opbrengsten (60% van respondenten in top 3).

Hierin wordt duidelijk dat de vragen over 'beleid, inspanningen en prestaties' en de 'kerngegevens' zowel bij de volledige als de vereenvoudigde verantwoording veel tijd vragen. Voor de volledige verantwoording maakt de 'personeelsinformatie' de top 3 compleet, voor kleine aanbieders geldt dat dit de 'hoofdposten uit de jaarrekening' betreft. De oorzaak hiervan hangt samen met de omvang van de organisatie en de inrichting van de administratie. Grote aanbieders hebben hun administratie over het algemeen grotendeels ingericht conform de uitvraag in de Jaarverantwoording Jeugd. Echter, er zit in de categorie 'personeelsinformatie' een aantal specifieke vragen dat niet geadministreerd wordt, bijvoorbeeld het aantal fte inhuur (want dit wordt op factuurbasis geadministreerd) en de verdeling tussen personeel over direct en indirecte dienstverlening.

Voor kleine aanbieders geldt dat zij hun administratie over het algemeen minder conform de gevraagde informatie in de Jaarverantwoording Jeugd hebben ingericht, waardoor zij bijvoorbeeld met het vertalen van hun financiële cijfers naar het gehanteerde format meer tijd kwijt zijn. Daar staat tegenover dat kleine aanbieders ook een beperkt personeelsbestand hebben. Hierdoor is het voor hen gemakkelijker dan voor grote organisaties om deze gegevens in te vullen omdat goed zicht is op de personele samenstelling en eventuele inhuur.

6.1.2 Ervaren administratieve lasten

Uit de enquête blijkt dat de aanbieders administratieve lasten ervaren (de ervaren regeldruk). De administratieve lasten die aanbieders ervaren worden veroorzaakt door één of meerdere van de volgende oorzaken:

- *Gevraagde gegevens.* De hoeveelheid gegevens en het gevraagde detailniveau worden in de enquête als grootste knelpunt van de Jaarverantwoording Jeugd genoemd. In de casestudies kwam hierbij expliciet naar voren dat de aanbieders het begrijpen dat de besteding van maatschappelijk geld verantwoord moet worden en tevens de thema's waarover verantwoord moet worden logisch vinden. Wél wordt in de casestudies expliciet genoemd dat het detailniveau (te) veel is. Een voorbeeld hiervan is het detailniveau waarop personeel dat niet in loondienst is, moet worden verantwoord. Aanbieders geven hierbij aan dat ze dit vaak op factuurbasis registreren en niet op fte-basis bijhouden hoeveel fte er voor welke functie wordt ingehuurd. Daarbij zijn er naast de Jaarverantwoording Jeugd ook andere informatie-uitvragen van landelijke en lokale overheden en instanties, waardoor de totale hoeveelheid uitgevraagde gegevens nog vele malen hoger ligt.

- *Overlap en dubbelingen.* Samenhangend met de hoeveelheid gegevens van de verschillende informatie-uitvragen wordt ook de overlap hiertussen als groot knelpunt benoemd. Verschillende (overheids)instanties vragen deels soortgelijke informatie uit. De meest voorkomende informatie die zowel in de Jaarverantwoording Jeugd en door het CBS en door gemeenten wordt uitgevraagd, zijn cliëntinformatie en productiecijfers.

- *Ervaren proportionaliteit.* Aanbieders geven vrijwel unaniem aan dat ze onvoldoende beeld hebben waarvoor de gegevens die ze voor de Jaarverantwoording Jeugd moeten aanleveren worden gebruikt en door wie. Nut en noodzaak zijn niet goed bekend. In de enquête stond dit naast de hoeveelheid gegevens en het detailniveau in de top 3 van knelpunten. Ook uit de verdiepende gesprekken blijkt dat dit bij niemand écht duidelijk is.

- *Onduidelijkheid invulverplichting.* Er is veel te doen over de vraag wanneer aanbieders solistisch werken of niet en of/waarom ze jaarlijks moeten afmelden. Op basis van praktijksituaties en vragen uit het veld

(casuïstiek) bepalen VWS en de IGJ of iemand beschouwd wordt als solist en zich moet daarom geen Jaarverantwoording hoeft in te dienen. Het CIBG zit daarbij ook aan tafel.

Uit die casuïstiek volgt een kader, dat het CIBG vervolgens hanteert. Dat kader is strikter geworden afgelopen jaren. Meer aanbieders moeten zich verantwoorden (bijvoorbeeld doordat besloten is dat niet meer wordt gedoogd dat instellingen zich geconsolideerd verantwoorden). Dit is ook terug te zien in de (gestegen) aanschrijvingscijfers. Het kader zorgt echter op dit moment nog niet voor voldoende duidelijkheid voor kleine jeugdhulpaanbieders. Hierover worden veel vragen gesteld.[6] Uit het onderzoek zijn uiteenlopende signalen naar voren gekomen waaruit blijkt dat het CIBG niet altijd eenduidig is over wanneer aanbieders wel en wie niet onder de verantwoordingsplicht valt. Uit de enquête en casestudies blijkt voorts dat de servicegerichtheid (wijze van bejegening, responstijd bij vragen) van het CIBG niet door alle aanbieders positief ervaren wordt. Op dit vlak lijkt ruimte voor verbetering. Zo bleek uit de casestudies dat een jeugdhulpaanbieder zes weken op antwoord moesten wachten. Tegelijkertijd zijn jeugdhulpaanbieders ook niet altijd zelf scherp genoeg in het stellen van hun vraag, met als gevolg dat ze toch wisselende antwoorden krijgen omdat de vraag net anders geformuleerd wordt.

6.2 Administratieve lasten in een breder kader

Wordt er breder gekeken dan alleen de Jaarverantwoording Jeugd, dan komt uit het onderzoek een aantal belangrijke aandachtspunten naar voren:

- *Stijging regeldruk sinds decentralisaties.* De feitelijke regeldruk is sinds de Jeugdwet toegenomen doordat nu ook aan het CBS informatie moet worden aangeleverd, maar vooral ook omdat gemeenten afzonderlijk veel informatie uitvragen. Dit is ten dele informatie die tevens op geaggregeerd niveau in de Jaarverantwoording Jeugd wordt uitgevraagd, maar nu door de gemeenten voor de specifieke gemeente/jeugdregio specifiek wordt uitgevraagd. Verschillende instanties vragen dus ten dele dezelfde informatie, zoals hiervoor ook al genoemd.

  De variatie in wat en hoe gemeenten aan informatie uitvragen (elke gemeente of regio kent zijn eigen formats) en de uiteenlopende frequentie waarmee gemeenten dit doen (variërend van één keer per jaar tot elke maand) zorgt er ook voor dat extra administratieve lasten worden ervaren. Hiervoor moet het berichtenverkeer deels een oplossing (gaan) bieden. Feit is echter dat nog niet alle gemeenten en jeugdhulpaanbieders hier volledig gebruik van maken en/of erop vertrouwen, waardoor aanvullende informatie-uitvragen worden uitgezet bij aanbieders. Daarnaast geldt dat, ondanks dat er standaarden zijn afgesproken over het berichtenverkeer, in de vorm van drie uitvoeringsvarianten[7], veel gemeenten hieraan toch (deels) een eigen invulling geven. Tevens geldt dat financiering door middel van PGB's en subsidies ook geen onderdeel uitmaakt van het berichtenverkeer, waardoor hiervoor een aparte informatiestroom of verantwoording nodig is.

- *Rondom kwaliteitsindicatoren is eveneens veel overlap.* Er zijn door diverse brancheorganisaties en franchiseformules, al dan niet in samenspraak met bijvoorbeeld IGJ en Zorginstituut, landelijk geldende kwaliteitskaders ontwikkeld. In deze kwaliteitskaders worden aanbieders die onderdeel zijn van de branche of franchiseformule verplicht om een kwaliteitsverslag of -verantwoording op te leveren. Hierin wordt momenteel geen gebruik gemaakt van bestaande informatiestromen als de Jaarverantwoording, waardoor er ook dubbelingen ontstaan.

---

[6] De toename van het aantal vragen lijkt ook te komen doordat de aanbieders in de sector zich beter organiseren en in gezamenlijkheid ageren op veranderingen.
[7] Bron: Zorginstituut Nederland – Handreiking Uitvoeringsvarianten iWmo en iJw: https://istandaarden.nl/ibieb/handreiking-uitvoeringsvarianten-iwmo-en-ijw

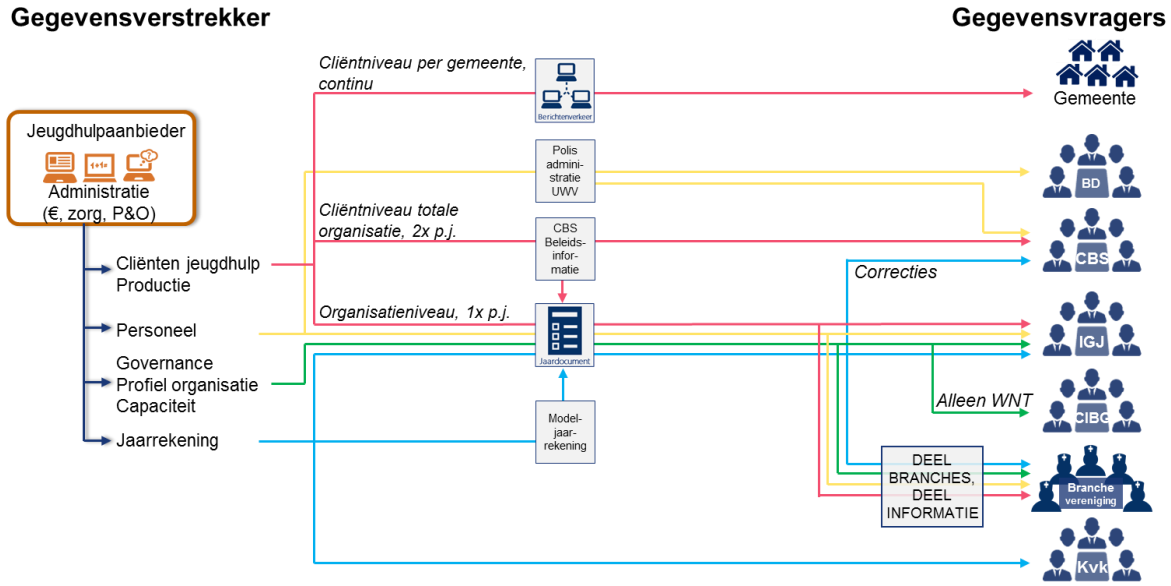
Bijvoorbeeld, vanuit het keurmerk van Gezinshuis.com wordt informatie uitgevraagd die ook in de Jaarverantwoording Jeugd wordt uitgevraagd. Specifiek gaat dit om informatie over cliëntenaantallen en cliëntperspectief, financiële informatie en personele informatie. Een ander voorbeeld is dat op basis van het branche-kwaliteitskader aanbieders van gehandicaptenzorg jaarlijks naast de Jaarverantwoording Jeugd tevens een kwaliteitsverslag opstellen en deponeren. Koepel- en brancheorganisaties zouden moeten kijken hoe zij de informatie voor hun kwaliteitskaders uit reeds bekende informatiestromen als de Jaarverantwoording kunnen halen.
Daarnaast is er ook bij gemeenten een ontwikkeling gaande dat zij, naast productieverantwoording en financiële verantwoording, ook kwaliteitsverantwoording vragen. Daarmee vragen ook gemeenten steeds meer informatie uit over kwaliteit, klachten en incidenten, en vragen gemeenten soms aanvullend ook eigen ontwikkelde kritische prestatie indicatoren (kpi's) uit. Ook gemeenten maken hierin weinig gebruik van bestaande informatie, met als argument dat dit normaliter geen informatie is die per aanbieder voor de eigen gemeente beschikbaar is.

6.3 Overlap tussen Jaarverantwoording Jeugd en andere verantwoordingsstromen

De vragenset van de Jaarverantwoording omvat (vanaf verantwoordingsjaar 2017) de volgende thema's met bijbehorende vragenclusters:

1. Cliënten
2. Productie
3. Personeel
4. Governance
5. Organisatie
6. Capaciteit
7. Jaarrekening

In onderstaande figuur is uiteengezet welke verantwoordingsinformatie die via de Jaarverantwoording Jeugd wordt uitgevraagd, ook door andere gegevensvragers wordt uitgevraagd. Ofwel, is er sprake van overlap? Daarbij is gekeken naar belangrijke gegevensvragers waar jeugdhulpaanbieders te maken hebben en die overlap hebben met informatie met de Jaarverantwoording: gemeenten, de Belastingdienst, het CBS, IGJ, het CIBG, brancheorganisaties en de Kamer van Koophandel (KvK).

Figuur 19. Overzicht overlap verantwoordingsinformatie Jaarverantwoording Jeugd en andere informatiestromen

Toelichting op de figuur

Wat naar voren komt uit de figuur is dat informatie rond drie thema's of 'vraagclusters' enkel via de Jaarverantwoording worden aangeleverd. Ofwel, de betreffende informatie wordt daarnaast niet eveneens door andere gegevensvragers uit de figuur uitgevraagd. Dit betreft de vragen rondom governance, het profiel van de organisatie en de vragen rondom capaciteit.

Van de instanties die betrokken zijn bij de Jaarverantwoording Jeugd, te weten het CBS, de IGJ, het CIBG en brancheorganisaties, wordt deze informatie enkel gebruikt door de IGJ en ten dele door brancheorganisaties.

Informatie rondom governance wordt daarnaast ook door het CIBG gebruikt voor het toezicht op de toepassing van de Wet Normering Topinkomens (WNT). Gemeenten stellen hierover soms ook vragen. Tevens staat in de Governance code Zorg 2017, die ook door jeugdhulpinstellingen en brancheorganisaties zoals Jeugdzorg Nederland wordt gebruikt, dat instellingen zich dienen te verantwoorden over hun governance beleid.

Rondom cliëntaantallen en productie-informatie bestaan in totaal drie informatiestromen. Ten eerste ontvangen de meeste gemeenten veel van deze informatie via het berichtenverkeer. Dit is een continue informatiestroom op individueel cliëntniveau, voornamelijk ingericht voor beschikkingen en facturatie. Ten tweede wordt over dezelfde onderwerpen twee keer per jaar informatie aan het CBS aangeleverd. Dit betreft gegevens die jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen aanleveren voor de beleidsinformatie jeugd bij het CBS. Daarnaast worden over deze zelfde thema's ook in de Jaarverantwoording vragen gesteld, waarbij wel geldt dat deze doorgeleverd kunnen worden vanuit de reeds aangeleverde gegevens van het CBS.

Voor de vragen met betrekking tot het thema personeel geldt dat hierover ook informatie wordt aangeleverd aan de polisadministratie. Dit gaat via de loonaangifte en kent een meer specifiek detailniveau. Het CBS geeft aan, om redenen van betrouwbaarheid, deze polisadministratie-informatie te gebruiken en niet de informatie die over personeel wordt verzameld via de Jaarverantwoording.

Als laatste leveren jeugdhulpaanbieders via de Jaarverantwoording Jeugd ook financiële verantwoording aan; de hoofdposten uit de jaarrekening. De jaarrekening leveren daarnaast veel jeugdhulpaanbieders ook aan bij de Kamer van Koophandel. Rechtspersonen zijn immers verplicht hun jaarrekening te deponeren en veel jeugdhulpaanbieders zijn opgericht als rechtspersoon.

Voorts zien we dat vooral de grotere jeugdhulpaanbieders vaak een publieksversie van het jaarverslag opstellen waarin (ten dele) deze zelfde informatie terugkomt als in de Jaarverantwoording Jeugd. Thema's als governance, personeel en capaciteit zijn vaak ook een onderdeel hiervan. Dit verslag, waarin de informatie opgemaakt is en ook meer tekstuele duiding wordt geboden, wordt gebruikt richting allerhande stakeholders, zoals cliëntenraden, collega-instellingen en financiële instellingen.

6.4 Kwaliteit aangeleverde gegevens

Voor de kwaliteit van het toezicht zijn kwaliteit van de informatie en snelheid van beschikbaarheid van data van groot belang.

Zowel aanbieders als gegevensvragers geven aan dat de aangeleverde informatie niet volledig betrouwbaar is. Zo blijkt uit de enquête dat minder dan de helft van de respondenten volledig betrouwbare informatie aanlevert. Van de aanbieders die volledig verantwoorden geeft 46% van de respondenten aan dat de ingevulde informatie volledig betrouwbaar is, voor aanbieders die vereenvoudig verantwoorden is dit 41%.

Ook geven zowel het CBS als de IGJ aan dat de aangeleverde informatie in de Jaarverantwoording niet volledig betrouwbaar is. Zo geeft het CBS aan dat zij de informatie over personeel uit een andere, betrouwbaardere

database halen namelijk de polisadministratie. Ook geeft het CBS aan dat zij op de financiële cijfers veelvuldig aanpassingen doorvoert om de betrouwbaarheid en bruikbaarheid te vergroten Inmiddels is in de schrapsessie 2018 een vereenvoudiging in de personele uitvraag doorgevoerd. Mogelijk komt dit tegemoet aan de bezwaren.

Er zijn verschillende oorzaken voor het feit dat sommige gegevens niet altijd betrouwbaar zijn:

- Ten eerste kunnen aanbieders sommige vragen niet juist invullen, met als gevolg dat aannames worden gedaan. Dit komt enerzijds doordat er diverse vragen worden gesteld die zij niet uit de eigen administratie kunnen halen. Een voorbeeld hiervan is bij de vragen over personeel de vragen met betrekking tot het aantal fte inhuur; dit wordt niet als dusdanig geregistreerd. Anderzijds zijn er vragen waar geen 'waarheid' voor is; een voorbeeld hiervan zijn de vragen over capaciteit, waarbij aanbieders moeten aangeven hoeveel bedden ze hebben per wettelijk kader (Jeugdwet, Wlz, Zvw). Voor combinatie-instellingen is dit onderscheid er in de praktijk niet altijd zo scherp omdat aanbieders flexibel met de beddencapaciteit om gaan.

- Ten tweede leidt de grote hoeveelheid gegevens die handmatig ingevuld worden ertoe dat men simpelweg tikfouten kan maken. Het CBS en IGJ geven aan dat ze regelmatig tegenkomen dat vragen niet of fout zijn ingevuld, bijvoorbeeld doordat een spatie wordt ingevuld in plaats van een cijfer, of omdat een cijfer op de verkeerde plek wordt ingevuld in situaties dat niet de modeljaarrekening wordt gebruikt.

- Ten derde hebben aanbieders onvoldoende zicht op het nut en de noodzaak van het invullen en ervaren ze (gevoelsmatig) ook niet direct gevolgen van wel of niet goed aanleveren. Daardoor is het niet ondenkbaar dat zij minder geneigd zijn om alle gevraagde informatie tot drie cijfers achter de komma te controleren en juist in te vullen.

Overigens zijn sinds verantwoordingsjaar 2017 diverse controles ingebouwd in de vragenlijst, wat de betrouwbaarheid moet verhogen.

6.5 Snelheid van beschikbaarheid van de data

Voor de kwaliteit van het toezicht door IGJ is snelheid van beschikbaarheid van data van belang. Op dit moment beschikt IGJ pas in november in het jaar na het verslagjaar over de volledige set informatie op instellingsniveau. Dit terwijl CBS al in november over halfjaarcijfers en in mei over jaarcijfers beschikt. Bij de aanbevelingen doen we suggesties om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om deze informatie sneller op instellingsniveau beschikbaar te hebben voor IGJ.

6.6 Perspectief van gegevensvragers en maatschappelijke verantwoording

Van de gegevensvragers achter de Jaarverantwoording Jeugd geeft de IGJ als enige aan *alle* informatie uit de Jaarverantwoording nodig te hebben. Een deel van deze informatie is nodig in het kader van risico gestuurd toezicht (bijvoorbeeld financiële cijfers, ziekteverzuim) en een deel wordt gebruikt om een breder beeld te krijgen van de instellingen. Voor de IGJ is het belangrijk om goede risicoprofielen op te kunnen stellen op basis van beschikbare data, waarbij de Jaarverantwoording Jeugd een belangrijke bron is.

Het CBS gebruikt niet alle gegevens uit de Jaarverantwoording, maar alleen de financiële gegevens. Het CBS geeft aan dat het deze gegevens zelf veelvuldig aanpast. Daarvoor gebruikt het CBS informatie uit de jaarrekeningen zelf. Informatie over productie en cliënten verzamelt het CBS al zelf via de halfjaarlijkse beleidsinformatie. De informatie over personeel, zoals in de Jaarverantwoording wordt verzameld, acht het CBS niet betrouwbaar genoeg. Informatie hierover wordt gehaald uit de polisadministratie De andere gegevensvragers achter de Jaarverantwoording Jeugd maken geen gebruik van de gecorrigeerde financiële informatie en de personele informatie uit de polisadministratie.

Namens het ministerie van VWS is het CIBG toezichthouder op de WNT binnen de zorgsector. In deze rol gebruikt het CIBG informatie over de Wet Normering Topinkomens die via de route van DigiMV beschikbaar komt. Een jeugdhulpaanbieder hoeft vanaf verslagjaar 2017 overigens geen WNT-gegevens meer via een (aparte) vragenlijst in het DigiMV-portaal aan te leveren. Veel jeugdhulpaanbieders moeten de WNT-gegevens nog wel openbaar maken door ze op te nemen in de jaarrekening, die vervolgens wordt geüpload in DigiMV.

De gemeente is een andere belangrijke gegevensvrager. Gemeenten lijken nagenoeg geen gebruik te maken van de Jaarverantwoording Jeugd als verantwoordingsinstrument. De twee hoofdredenen hiervoor zijn dat de informatie vaak niet gemeente-specifiek is en de informatie te laat gedurende het jaar beschikbaar komt (gemeenten moeten al voor de zomer verantwoorden). Wel gebruikt een deel van de gemeenten de Jaarverantwoording incidenteel om een beter beeld te krijgen van een aanbieder, met name ten behoeve van de inkoopgesprekken. Overigens wordt dan vooral vaak het openbare jaarverslag van de jeugdhulpaanbieders gebruikt en in mindere mate de openbare databestanden van de Jaarverantwoording.[8]

In het algemeen kan gesteld worden dat de verzamelde informatie niet goed toegankelijk is en zelfs gemeenten maar beperkt weten welke informatie beschikbaar is.

[8] https://data.overheid.nl/data/dataset/Jaarverantwoording--jeugd-zorg--verzameld-via-digimv-

7. Conclusies

Op basis van het onderzoek trekken wij diverse conclusies die zijn onderverdeeld in de volgende thema's:

- Inhoud en inrichting van de Jaarverantwoording (8.1).
- Administratieve lasten (8.2).
- Gebruik van informatie en overlap met andere informatie (8.3).
- Nut en Noodzaak van de Jaarverantwoording (8.4)

In paragraaf 8.5 worden de mogelijke oplossingsrichtingen toegelicht. In paragraaf 8.6 volgt ten slotte de beantwoording van de deelvragen van dit onderzoek.

7.1 Inhoud en inrichting van de Jaarverantwoording Jeugd

- Een belangrijk deel van de gevraagde informatie uit de Jaarverantwoording Jeugd wordt tevens via andere kanalen uitgevraagd. Aanbieders geven hierbij aan dat ze de gevraagde informatie niet onlogisch vinden, maar zij vinden hetgeen gevraagd wordt te veel op detailniveau, bijvoorbeeld bij de vragen over personeel. In de schrapsessie 2018 zijn inmiddels stappen gezet ter verbetering.

- Aanbieders zijn over het algemeen tevreden over de wijze waarop de Jaarverantwoording ingediend moet worden via DigiMV; de gebruikersvriendelijkheid is redelijk goed. Wel zijn er diverse signalen dat de servicegerichtheid van de beheerder van de Jaarverantwoording, het CIBG, niet positief wordt ervaren, en zijn de financiële lasten voor het gebruik en toegang verkrijg tot DigiMV voor kleine aanbieders relatief hoog.

- Ook blijkt zowel uit de enquête onder aanbieders als door het feit dat het CBS informatie elders ophaalt dat de inhoud van de Jaarverantwoording niet altijd betrouwbaar is.

- Terwijl de Jaarverantwoording ooit is gestart om te komen tot één uitvraag voor verantwoording richting aanbieders, zijn er in praktijk meerdere informatie-uitvragen (ten dele vanuit dezelfde gegevensvragers). Zo vraagt het CBS twee keer per jaar informatie uit en heeft de IGJ naast de Jaarverantwoording ook een jaarlijkse uitvraag met risico-indicatoren. De antwoorden op de IGJ uitvraag worden in tegenstelling tot de Jaarverantwoording Jeugd niet openbaar gemaakt. Daarnaast zijn er sinds de decentralisaties veel informatiestromen richting gemeenten bij gekomen.

7.2 Administratieve lasten

- Voor grote aanbieders geldt over het algemeen dat de Jaarverantwoording Jeugd feitelijk geen grote administratieve last is en ook niet als dusdanig ervaren wordt. Deze aanbieders hebben veelal meer moeite met de administratieve lasten die hun oorzaak vinden in de relatie met gemeenten.

- Voor kleine aanbieders die de vereenvoudigde verantwoording invullen is de Jaarverantwoording Jeugd wel degelijk een administratieve last. Zowel qua feitelijke als ervaren administratieve lasten. Er zijn jeugdhulpaanbieders die zich eerst beperkt mochten verantwoorden, bijvoorbeeld omdat zij alleen in onderaanneming werkten. Door afschaffing van deze beperkte verantwoording met ingang van verslagjaar 2017 moeten zij zich volledig of, als zij aan de voorwaarden voldoen, vereenvoudigd verantwoorden. Het is denkbaar dat de hoog ervaren last hier mede door veroorzaakt wordt.

- Voor specifieke groepen invullers zijn er specifieke vragen die nog verbeterd kunnen worden, zoals de verplichting om de volledige jaarrekening openbaar te maken voor zorgboerderijen die tevens een agrarische bedrijfstak hebben binnen een rechtspersoon, en de verplichting om de beddencapaciteit voor combinatie-instellingen uit te splitsen naar financieringsstromen, terwijl hier in praktijk geen strikte scheiding in zit.

- Dat gold ook voor de verplichting om WNT-vragen te beantwoorden, maar die gegevens worden met ingang van verslagjaar 2017 niet meer uitgevraagd via aparte vragen in de Jaarverantwoording.

7.3 Gebruik van informatie en overlap met andere informatie

- Informatie over cliënten en productie wordt halfjaarlijks via de CBS-beleidsinformatie uitgevraagd. Deze informatie wordt tevens eenmaal per jaar via de Jaarverantwoording opgehaald.

- Personele informatie uit de Jaarverantwoording blijkt niet betrouwbaar volgens het CBS. Daarom wordt door hen de polisadministratie van het UWV gebruikt. Verder wordt de financiële informatie uit de Jaarverantwoording veelvuldig aangepast om de betrouwbaarheid te vergroten. CBS deelt momenteel de aangepaste financiële informatie en de personele informatie niet. Deze informatie is daarmee niet beschikbaar voor andere gegevensvragers, zoals de IGJ.

- Voor de IGJ is het bezwaarlijk dat de informatie op instellingsniveau (productie, financiën, governance) pas op z'n vroegst een halfjaar na het einde van het kalenderjaar beschikbaar is, waardoor er 'achter de feiten' aangelopen wordt.

- Gevraagd naar het belang van informatie van kleine aanbieders die relatief weinig cliënten helpen en relatief hoge administratieve lasten ervaren, geeft de IGJ aan dat vanuit risico-oogpunt informatie van elke aanbieder noodzakelijk is, hoe groot of klein deze ook is. CBS geeft daarentegen aan dat vanuit hun perspectief deze kleine aanbieders minder effect hebben op de landelijke statistieken.

- Naast de Jaarverantwoording zijn er ook andere informatiestromen; de belangrijkste hiervan is de stroom die richting gemeenten gaat. Aan hen wordt zowel via het berichtenverkeer informatie verstrekt, als via separate uitvragen ten behoeve van bevoorschotting en betaling, outcome-indicatoren en gemeentespecifieke kpi's.

- Onderaannemers rapporteren op dit moment rechtstreeks aan het CIBG en de hoofdaannemer moet ook aangeven hoeveel onderaannemers hij heeft gehad. Afhankelijk van de wijze waarop de hoofdaannemer deze informatie in zijn jaarrekening meeneemt is het mogelijk dat de financiële informatie daarmee dubbel in de CBS informatie terecht komt. Dit probleem doet zich niet voor bij cliënt en zorg informatie, aangezien deze op BSN nummer aan CBS wordt gerapporteerd, noch bij personele informatie, die CBS uit de polisadministratie betrekt.

7.4 Nut en noodzaak Jaarverantwoording Jeugd

Op basis van voorgaande concluderen wij dat het nut en de noodzaak van de Jaarverantwoording Jeugd door de betrokkenen verschillend wordt ervaren.

Aanbieders zelf geven aan dat de Jaarverantwoording Jeugd voor hen op zich niet nuttig is omdat zij hun financiering via gemeenten krijgen, en het voor hen vooral belangrijk is om bij de gemeenten te voldoen aan de eisen om financiering te krijgen. Wel geven aanbieders die zich ook op andere domeinen moeten verantwoorden (bijvoorbeeld voor de Wlz of Zvw) aan dat het prettig is dat dit in één uitvraag gedaan kan worden.

De noodzaak van de Jaarverantwoording Jeugd wordt deels erkend. Ook aanbieders voelen zich 'verplicht' om zich te verantwoorden aan de maatschappij en aan hun maatschappelijke partners.

Het hebben van een jaarverslag zien zijn daarom als nuttig. Wel geven zij aan dat dit ook op een andere wijze kan, namelijk in een eigen format dat gepubliceerd wordt op bijvoorbeeld hun eigen website.

Vanuit de gemeente wordt het nut van de Jaarverantwoording deels erkend. Met name om aanbieders te vergelijken wordt het document als waardevol gezien, maar gemeenten geven ook aan dat dit op een andere wijze kan dan dat dat nu gebeurt. Als alle aanbieders verplicht hun jaarrekening en jaarverslag publiceren op hun eigen website en dat hierin bepaalde elementen altijd naar voren komen, zouden gemeenten het ook werkbaar vinden.

De noodzaak voor een landelijke Jaarverantwoording jeugd wordt door gemeenten niet erkend omdat zij voor hun eigen verantwoording altijd gegevens op hun eigen gemeentelijk niveau moeten hebben. Voor de gegevensvragers ligt het anders. Voor hen is de informatie die zij krijgen noodzakelijk voor de uitvoering van hun werk. Voor het CBS zijn de gegevens noodzakelijk voor de statistieken die het aanlevert.

Voor de IGJ is de Jaarverantwoording Jeugd noodzakelijk om haar werk te kunnen doen. Indien de Jaarverantwoording via het jaardocument wegvalt, zal de IGJ vrijwel dezelfde informatie zelf moeten uitvragen.

7.5 Beantwoording onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag	Antwoord
Wat maakt dat er administratieve lasten worden ervaren door invullers? En wat houden de administratieve lasten in? Waar ligt de druk voor invullers?	Administratieve lasten worden met name ervaren door (kleine) aanbieders die er hun administratie niet op hebben ingericht. Daarnaast ontstaat veel ervaren administratieve druk bij deze groep door onduidelijkheid over wel of niet verantwoorden (bijvoorbeeld omdat het voor hen niet altijd duidelijk is of zij nu wel of niet als solistisch werkende jeugdhulpverlener worden gezien). Hier wordt naar het gevoel van aanbieders per jaar anders mee omgegaan. Voor grote aanbieders geldt dat er weinig administratieve last wordt ervaren rondom de Jaarverantwoording Jeugd, maar wel bij alle verantwoording richting gemeenten.
Op welke manier kunnen de administratieve lasten voor invullers worden beperkt?	Voor kleine aanbieders geldt dat met name in duidelijkheid over wel of niet aanleveren winst te behalen is. Daarnaast zijn in de Jaarverantwoording Jeugd diverse kleine verbeteringen mogelijk die de administratieve last kunnen beperken. Voor grote aanbieders is het beperken van de administratieve lasten te realiseren door betere samenhang en integratie van de Jaarverantwoording met gemeentelijke informatie-uitvragen. Als alle accountants de modeljaarrekening als standaardformat hanteren, verminderen voor alle aanbieders in beginsel de administratieve lasten rond het Jaardocument Jeugd.
Wat zijn optimale manieren van uitvragen gelet op verschillende aanleverende organisaties?	Maak zoveel mogelijk gebruik van bestaande informatie (polisadministratie, beleidsinformatie) en wissel zo veel als mogelijk uit. Vul zoveel mogelijk informatie vooraf in voor aanbieders. Onderzoek in hoeverre brancheorganisaties gebruik kunnen maken van reeds elders verzamelde informatie. Vooral voor kleinere aanbieders die verenigd zijn bij bepaalde franchisers of brancheorganisaties kan hiermee de invullast beperkt worden. Vraag IGJ in hoeverre de vereenvoudigde uitvraag nog verder vereenvoudigd kan worden, zodat de invullast voor kleine aanbieders ook daadwerkelijk lager wordt. Nu kost het invullen van de normale en de vereenvoudigde verantwoording evenveel tijd.
Welke partijen maken gebruik van de Jaarverantwoording Jeugd?	Van de gegevensvragers achter de Jaarverantwoording Jeugd blijkt de IGJ de grootste gebruiker te zijn van deze informatie. Ook het CBS gebruikt een deel van de informatie. VWS zelf gebruikt de informatie incidenteel, bijvoorbeeld door MEVA. Gemeenten gebruiken de Jaarverantwoording Jeugd zeer beperkt. Het CIBG gebruikte informatie zelf alleen ten behoeve van WNT-handhaving, maar gaat die informatie in de toekomst uit informatie op websites van aanbieders halen. Daarnaast wordt informatie gebruikt door brancheverenigingen, onderzoeksbureaus enz.
Welke items worden door welke partij uitgevraagd via de Jaarverantwoording Jeugd?	De gegevensvragers hebben geen zicht op wie belang heeft bij welke vraag. Het IGJ geeft aan alle vragen nodig te hebben voor het opbouwen van risicoprofielen. Het CBS maakt alleen gebruik van de financiële informatie.
Welke knelpunten en dubbelingen zijn er voor invullers met andere verantwoordingsstromen dan de Jaarverantwoording Jeugd? Betrek hierbij in ieder geval de verantwoording van jeugdhulpaanbieders aan gemeenten.	Het grootste knelpunt dat ervaren wordt zit in de gegevensuitvraag bij gemeenten. De gemeenten vragen in verschillende formats en frequenties informatie uit. Daarnaast leveren aanbieders via het berichtenverkeer ook allerlei informatie op cliëntniveau aan bij gemeenten, en kiezen veel gemeenten toch nog een afwijking van de standaard, aldus jeugdhulpaanbieders.

Onderzoeksvraag	Antwoord
Ervaren afnemers knelpunten bij het gebruik van de Jaarverantwoording Jeugd?	Ja. CBS geeft aan dat de personele informatie onbetrouwbaar is, voert aanpassingen door op de financiële informatie en vraagt de productiegegevens zelf uit via de CBS-beleidsinformatie. Het IGJ gebruikt alle informatie, maar ervaart als knelpunt de late beschikbaarheid van de informatie. Daarnaast geeft het IGJ ook aan dat de betrouwbaarheid niet altijd goed is.
Hoe kan de Jaarverantwoording Jeugd als platform ingezet worden, gedragen door alle gebruikers (invullers en afnemers) ervan?	Door de informatie beter toegankelijk te maken voor gebruikers. Door de aangeleverde gegevens op onderdelen inzichtelijk te maken en/of te benchmarken kunnen maatschappelijke organisaties informatie per aanbieder met elkaar vergelijken.
Kan de Jaarverantwoording Jeugd geschikt gemaakt worden als hét verantwoordingsformat, zowel maatschappelijk/Rijk als richting gemeenten?	Nee, op dit moment niet. Gemeenten hebben eerder in het jaar al informatie nodig (meestal voor 1 maart) op gemeenteniveau (niet op landelijk niveau). Wel zou omgekeerd toegewerkt kunnen worden naar een gezamenlijk platform, dat niet noodzakelijk door VWS wordt beheerd, waarin de huidige Jaarverantwoording Jeugd en gemeentelijke uitvragen gecombineerd worden, met name op het gebied van kpi's, outcome, wachtlijst en incidenten en klachten.
Er zijn diverse informatiebronnen beschikbaar, zoals de CBS-beleidsinformatie, het berichtenverkeer en accountantsrapporten. Welke informatiebronnen zijn er nog meer en wat voor informatie zit daar dan in?	Er valt te denken aan een verkenning van het gebruik van fiscale jaarrekeningen (winstaangifte IB en VPB) ten behoeven van voorinvulling van de Jaarverantwoording. Daarnaast vragen brancheorganisaties en franchiseorganisaties informatie uit bij hun leden, bijvoorbeeld om de contributie te bepalen en om landelijke trends in beeld te brengen. Ook in de branche- en franchisespecifieke kwaliteitskaders wordt informatie uitgevraagd. Het reduceert administratieve lasten als de informatie die hiervoor nodig is zoveel mogelijk uit de Jaarverantwoording gehaald wordt. Dit geldt met name voor gezinshuizen. Het CBS gebruikt de polisadministratie voor de personeelsinformatie. Deze zou ook door het IGJ gebruikt kunnen worden als hier (juridisch) goede afspraken over gemaakt worden. Het is eerder niet gelukt om afspraken te maken, omdat het belang hiervan niet door iedereen werd gezien. Gezien de huidige discussies over lastenvermindering in de zorg, is het kansrijk om dit opnieuw in gang te zeten en uit te zoeken wat er (juridisch) nodig is om deze gegevensdeling te realiseren.
Hoe kunnen de gegevensvragers gebruikmaken van deze bronnen?	Beleidsinformatie van CBS naar IGJ: technisch is het op dit moment al mogelijk, maar juridisch nog niet. Datzelfde geldt voor door CBS verbeterde financiële informatie naar IGJ. Berichtenverkeer: oplossing vinden voor PGB- en lumpsumgefinancierde prestaties die buiten het berichtenverkeer omgaat. Polisadministratie: ten behoeve van personele informatie; eveneens technisch mogelijk, juridisch onduidelijk of dit mogelijk is.
Wie wil wat dan nog weten?	Het blijft zo dat IGJ risico-indicatoren uitvraagt bij aanbieders. Gemeenten blijven bepaalde kpi's en informatie over verantwoording van voorschotten uitvragen.

8. Aanbevelingen en voorgestelde acties

Niet voor alle ervaren of feitelijke administratieve lasten bestaan oplossingen. Op basis van de verzamelde informatie en gedane analyse worden hier vijf aanbevelingen gedaan die leiden tot minder administratieve lasten, vijf aanbevelingen die tot betere informatie en daarmee betere maatschappelijke verantwoording en toezicht leiden en een aanbeveling richting verbreding naar andere zorgaanbieders.

8.1 Aanbevelingen die leiden tot minder administratieve lasten

1. Efficiënter verzamelen personeelsinformatie door gebruik UWV-polisadministratie

CBS haalt informatie over personeel in dienst uit de polisadministratie van het UWV (aantallen personeelsleden en mutaties hierin). Als deze informatie tevens door UWV beschikbaar wordt gesteld aan CIBG om deze voor in te vullen beperkt dat de informatielast en verbetert de kwaliteit van de informatie.

Voorgestelde actie:
VWS, CIBG en UWV onderzoeken de juridische en technische mogelijkheden om personele informatie uit de polisadministratie te leveren aan CIBG om deze voor in te vullen.

2. Meer informatie vooraf invullen

Het helpt verantwoordingsplichtigen als zoveel mogelijk informatie vooraf ingevuld wordt, zoals de belastingdienst dat ook doet. Daarbij kan gedacht worden aan:

- Productiegegevens vanuit de CBS-beleidsinformatie (het CBS publiceert op 30 april) voor-invullen in plaats van doorleveren.
- Personeel in loondienst en verloop vanuit de polisadministratie (zie ook onder 1).
- Governance vanuit de vorig jaar ingevulde informatie (dit wordt al voorzien door CIBG).

Aanbieders hoeven dan enkel nog de reeds ingevulde informatie te controleren en aan te vullen, waarvoor de periode 1 mei – 1 juni gebruikt kan worden. Op deze wijze kan veel invullast bespaard worden.

Voorgestelde actie:
Het CIBG neemt het initiatief om de mogelijkheden voor voorinvullen maximaal te benutten.

3. Duidelijkheid over definitie van solistische werkende jeugdhulpverlener

In het veld bestaat onduidelijkheid wanneer een aanbieder als solistisch wordt beschouwd en daarmee niet verantwoordingsplichtig is.

Voorgestelde actie:
VWS neemt initiatief om tot een heldere definitie van solistisch werkende jeugdhulpverlener te komen, betrekt daarbij zo nodig branche verenigingen, en draagt deze kaders over aan het CIBG.

4. Duidelijke afspraken met branche- en franchiseorganisaties over combineren eigen uitvragen met de Jaarverantwoording

Sommige brancheorganisaties en franchiseorganisaties vragen informatie uit bij hun leden, bijvoorbeeld om de contributie te bepalen en om landelijke trends in beeld te brengen. Ook in de branche- en franchisespecifieke

kwaliteitskaders wordt informatie uitgevraagd. Het reduceert administratieve lasten als de informatie die hiervoor nodig is zoveel mogelijk uit de Jaarverantwoording gehaald wordt. Dit geldt met name voor gezinshuizen.

Voorgestelde actie:
Brancheorganisaties en franchiseorganisaties verkennen hoe zij de data die in de Jaarverantwoording verzameld wordt, beter kunnen gebruiken voor de branche-kwaliteitsrapportages en overleggen indien nodig met VWS over aanvullende vragen.

5. Onderzoek de mogelijkheden om op termijn het berichtenverkeer te gebruiken als input voor de productieverantwoording en beleidsinformatie om zo een verbinding te maken met de informatie die Jeugdhulpaanbieders aanleveren bij gemeenten.

Door de productie-informatie, die via het berichtenverkeer verstuurd wordt, te gebruiken als input voor de geaggregeerde data die gebruikt kan worden voor CBS-beleidsinformatie (en daarmee de Jaarverantwoording), hoeven aanbieders alleen nog die informatie aan te vullen. Zo wordt dubbele uitvraag voorkomen.

Voorgestelde actie:
De werkgroep Jaarverantwoording verkent met het ketenbureau i-Sociaal Domein wat de mogelijkheden hiertoe zijn (op termijn), als voorbereiding op beleidsontwikkeling door VWS.

8.2 Aanbevelingen die tot betere informatie en daarmee betere maatschappelijke verantwoording en toezicht leiden

6. Beter en meer inzicht bij gemeenten over reeds beschikbare informatie

Beter inzicht bij gemeenten in wat landelijk al verzameld en getoetst wordt, kan de informatie-uitvraag vanuit gemeenten verminderen. Belangrijke landelijke bronnen van informatie die gemeenten zouden kunnen gebruiken zijn analyse-informatie uit het berichtenverkeer, de Jaarverantwoording en de CBS-beleidsinformatie inclusief beschikbare microdata (waar dit privacy-technisch kan). Als gemeenten hier meer inzicht in zouden hebben, zullen zij waarschijnlijk zelf minder aanvullende informatie-uitvragen doen waarmee de administratieve lasten teruggedrongen worden. Tevens zouden aanbieders gemeenten kunnen wijzen op elders al beschikbare informatie.

Voorgestelde actie:
VNG ontwikkelt, in samenwerking met VWS, een handreiking voor gemeenten over hoe gemeenten welke informatie uit de Jaarverantwoording kunnen gebruiken.

7. Kwaliteitsverbetering verzamelen financiële informatie

Door het gebruik van de modeljaarrekening te stimuleren kan de financiële informatie zonder verdere aanpassingen of extra inspanningen ingediend worden in DigiMV. Dit zal de administratieve lasten van de Jaarverantwoording verminderen voor aanbieders die momenteel geen gebruik maken van de modeljaarrekening. Bovendien leidt het tot kwalitatief betere informatie voor CBS en IGJ. Belangrijk hierbij is dat de accountants van aanbieders deze modeljaarrekening ook gaan omarmen. Daarom is het van belang de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) hierbij te betrekken. Neem hierin tevens mee de wijze waarop een hoofdaannemer de financiën van een onderaannemer verantwoordt, zodanig dat die informatie niet dubbel wordt verantwoord. Onderzoek tevens de mogelijkheden om (fiscale) informatie van de Belastingdienst en/of Kamer van Koophandel te gebruiken.

Voorgestelde actie:
VWS nodigt NBA en brancheorganisaties in de jeugdhulp uit om de mogelijkheden te verkennen voor het stimuleren van de modeljaarrekening en het vergoten van draagvlak ervoor.

8. Onderzoek de mogelijkheden voor het sneller beschikbaar komen van beleidsinformatie per instelling voor IGJ

Aanbieders leveren in het kader van beleidsinformatie Jeugd (BiJ) gegevens over het voorgaande jaar aan het CBS aan.

Bij het opstellen van de Jaarverantwoording kan de jeugdhulpaanbieder de informatie over productie jeugdhulp, die tevens in de beleidsinformatie Jeugd is opgevraagd, opnieuw invullen en indienen in de Jaarverantwoording, dan is die informatie omstreeks half juli beschikbaar voor de IGJ. De jeugdhulpaanbieder kan ook kiezen voor het doorleveren van productiegegevens door het CBS aan het CIBG ten behoeve van de voorinvulling in de Jaarverantwoording. Als het betreffende vinkje door een jeugdhulpaanbieder wordt aangekruist, levert het CBS momenteel in november van het navolgende jaar enkele gegevens uit de BiJ op het niveau van de jeugdhulpaanbieder door aan het CIBG. Vervolgens doet de jeugdhulpaanbieder op basis van deze voorinvulling de definitieve opgave in de Jaarverantwoording. De IGJ ontvangt vervolgens de definitieve opgave van deze productiegegevens dan tegen het einde van het navolgende jaar.

Een mogelijk alternatief is om de jeugdhulpaanbieders veel eerder om toestemming te vragen voor doorlevering door het CBS aan het CIBG ten behoeve van de voorinvulling in de Jaarverantwoording. In dat geval zijn de betreffende productievariabelen voor alle jeugdhulpaanbieders reeds in de levering van juli opgenomen en voor de IGJ beschikbaar.

Een mogelijk ander alternatief bestaat erin dat, naast de halfjaarlijkse en jaarlijkse uitvraag van BiJ, de aanbieders wordt gevraagd cliënt- en productiegegevens op aanbiedersniveau rechtstreeks aan IGJ beschikbaar te stellen. De mogelijkheden hiertoe moeten nader onderzocht worden. Voor het CBS geldt dat zij gebonden is aan haar wettelijke taak alleen informatie voor statistische doeleinden te verzamelen.

Voorgestelde actie:
VWS, CIBG, IGJ en CBS onderzoeken de mogelijkheden om gegevens over productie jeugdhulp op aanbiedersniveau eerder beschikbaar te stellen aan de IGJ.

9. Beter en meer inzicht realiseren in de gegevens die aangeleverd zijn voor de maatschappij

Om de gebruikswaarde van de Jaarverantwoording te verhogen kan VWS nadenken over het ontwikkelen van een site waarin de informatie die nu reeds wordt verzameld visueel aantrekkelijk wordt weergegeven zodat deze beter toegankelijk wordt. Denk aan www.waarstaatjegemeente.nl. Deze site is samengesteld op basis van CBS-statistieken. Op soortgelijke wijze zou informatie van jeugdhulpaanbieders inzichtelijk met elkaar vergeleken kunnen worden. Op deze wijze wordt het maatschappelijk doel van verantwoorden toegankelijker gemaakt.

Voorgestelde actie:
VWS en het CIBG onderzoeken hoe deze database beter ontsloten kan worden. Het CBS kan mogelijk goede adviezen geven over data-gebruik.

10. Kom tot één logische set van risico-indicatoren en kpi's

Er is nu géén landelijke, eenduidige set (taal) op basis waarvan risico-indicatoren en kpi's verzameld worden; iedere gegevensvrager (gemeenten, Inspectie en anderen) definieert een eigen set vragen.

Als dit geüniformeerd wordt, ontstaat een dataset die toegevoegd kan worden aan de Jaarverantwoording, waaruit iedere gegevensvrager, Rijksbreed én gemeenten, kan putten. Zo kunnen specifieke, separate uitvragen tot een minimum beperkt worden. Daarbij dient te worden overwogen welke informatie openbaar gemaakt kan worden.

Voorgestelde actie:
Gezamenlijke actie van VWS, VNG, IGJ en brancheverenigingen om tot een gezamenlijk draagvlak en set van informatie te komen. In het huidige gedecentraliseerde stelsel ligt het voor de hand als de VNG de verantwoordelijkheid neemt om dit te trekken.

8.3 Verbreding naar andere zorgaanbieders

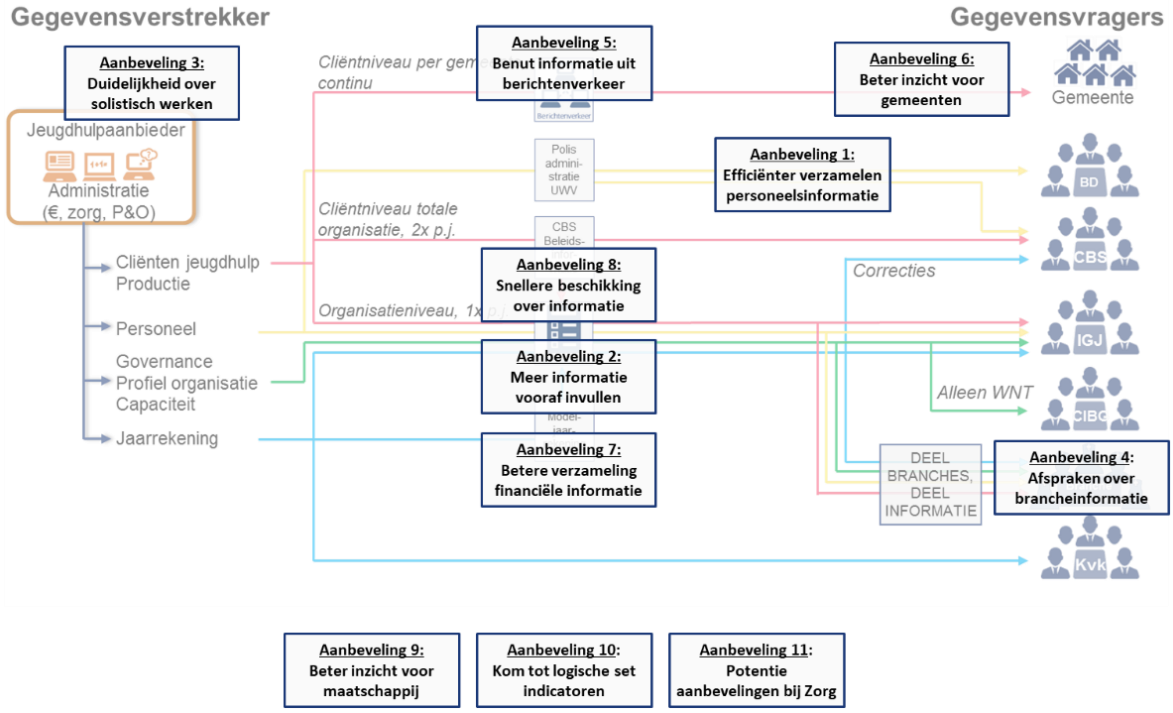
11. Onderzoek voor elk van de aanbevelingen of deze ook door te voeren zijn in de Jaarverantwoording Zorg

De hierboven genoemde aanbevelingen richten zich specifiek op de Jaarverantwoording Jeugd. Echter het overgrote deel van de Jaarverantwoording is identiek voor Jeugdhulp en andere zorgaanbieders. Bovendien geldt voor combinatie-instellingen dat zij slechts ten dele zullen profiteren van bovengenoemde aanbevelingen omdat deze enkel betrekking hebben op het deel jeugdhulp. Het kan zijn dat voor deze instellingen de ervaren last toeneemt als door bovengenoemde aanbevelingen verschillen ontstaan tussen de Jaarverantwoording Jeugd en Jaarverantwoording Zorg. Het verdient sterk aanbeveling na te gaan hoeverre bovengenoemde in samenhang voor de Jaarverantwoording Zorg doorgevoerd kan worden.

Voorgestelde actie:
VWS onderzoekt in hoeverre de aanbevelingen relevant en door te voeren zijn in de Jaarverantwoording Zorg.

8.4 Schematisch overzicht aanbevelingen naar informatiestroom

In het volgende overzicht hebben we de aanbevelingen gerelateerd aan informatiestromen. Drie aanbevelingen hebben niet specifiek een relatie tot één van de informatiestromen. Deze zijn onder de figuur geplaatst.

Figuur 20. Aanbevelingen gerelateerd aan informatiestromen

Onderzoek Jaarverantwoording Jeugd

Bijlagen

Bijlage 1. Bronnenlijst documentenonderzoek

Informatie Jaarverantwoording

- Jaarverantwoording aanbieders van zorg, jeugdhulp en jeugdbescherming/-reclassering 2017 en 2018, via www.Jaarverantwoordingzorg.nl
- Vereenvoudigde verantwoording 2017 aanbieders Zorg en Jeugdhulp
- Diverse interne memo's, notities, verslagen en toelichtingen van de Directie Jeugd en de Werkgroep Jaarverantwoording.

Eerdere onderzoeken

- 2014 SIRA Consulting Regeldruk Hervorming Langdurige Zorg
- 2016 Q-Consult De Puzzel afmaken
- 2016 Berghuis, H. Verantwoording in de Wet maatschappelijke ondersteuning
- 2017 Rebelonderzoek Optimale beschikbaarheid van jeugdbescherming en reclassering

Overige documenten

- 2014 Brief NBA aan VNG over decentralisatie sociaal domein
- 2013 CPB Notitie decentralisatie in het sociale domein
- 2017 Beleidsinformatie Jeugd Informatieprotocol
- 2017 Kamerbrief Voortgang aanpak administratieve lasten in de maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Bijlage 2. Gesprekspartners in het onderzoek

- Anita Vedder (Partners voor Jeugd)
- Anne Wil Roza (GGZ Nederland)
- Anneke van Mourik (PwC)
- Bert Hoogenboom (Zorgboerderij Swaenensteyn)
- Evelyne Nabuurs (GGZ Oost-Brabant)
- Gé Scholten (Partners voor Jeugd)
- Gerry Drijfhout (gemeente Dronten)
- Hans Waasdorp (CIBG)
- Heleen de Wit (Zorgboerderijen Zuid-Holland)
- Helma Engels (Partners voor Jeugd)
- Hillie Faber (Stichting Landzijde)
- Jan van Donkersgoed (Stichting BEZINN)
- Jeroen Startman (Coöperatie Boer&Zorg)
- Johan Zandberg (Stichting Landzijde)
- Joram van Leeuwen (gemeente Haarlem)
- Jordy Wals (Jeugdregio Alkmaar)
- Kees Reedijk (IGJ)
- Madelief Schagen (IGJ)
- Margriet Zondervan (Jeugdregio Alkmaar)
- Martin Boon (CBS)
- Maurice Rademakers (Partners voor Jeugd)
- Melinde de Keijzer-Boland (IGJ)
- Nicolet Epker (Jeugdzorg Nederland)
- Paulien van Pelt (Zorgboerderijen Zuid-Holland)
- Pieter Beljon (Jeugdzorgboerderij Herfte)
- René Zimmerman (JP van den Bent)
- Rita Hut (VGN)
- Rob de Munck (Gezinshuis.com)
- Robert Arts (GGZ Oost-Brabant)
- Ronnie den Os (Ministerie VWS, Directie Jeugd)
- Sandra de Best (gemeente Haarlem)
- Sanne Eeltink (VNG)
- Sanneke Hooft (Ministerie VWS, Directie Jeugd)
- Tanja Scholten (JP van den Bent)
- Ton van der Biezen (Federatie Landbouw en Zorg)
- Yolande van Beusekom (Gezinshuis.com)

Berenschot

Berenschot is een onafhankelijk organisatieadviesbureau met 350 medewerkers wereldwijd. Al 80 jaar verrassen wij onze opdrachtgevers in de publieke sector en het bedrijfsleven met slimme en nieuwe inzichten. We verwerven ze en maken ze toepasbaar. Dit door innovatie te koppelen aan creativiteit. Steeds opnieuw. Klanten kiezen voor Berenschot omdat onze adviezen hen op een voorsprong zetten.

Ons bureau zit vol inspirerende en eigenwijze individuen die allen dezelfde passie delen: organiseren. Ingewikkelde vraagstukken omzetten in werkbare constructies. Door ons brede werkterrein en onze brede expertise kunnen opdrachtgevers ons inschakelen voor uiteenlopende opdrachten. En zijn we in staat om met multidisciplinaire teams alle aspecten

Berenschot Groep B.V.

Europalaan 40, 3526 KS Utrecht
Postbus 8039, 3503 RA Utrecht
030 2 916 916
www.berenschot.nl
/berenschot